

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**KOMENTOVANÝ PŘEKLAD ODBORNÉHO TEXTU Z OBLASTI
KYNOLOGIE**

**THE ANNOTATED TRANSLATION OF SCIENTIFIC TEXT FROM
THE FIELD OF CYNOLGY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYPRACOVALA: Sabina Číhalová

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Milena Machalová

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje a prameny.

V Olomouci dne 21. 4. 2020

Podpis

Děkuji PhDr. Mileně Machalové za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během vypracování bakalářské práce poskytla.

Podpis

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. KYNOLOGIE.....	6
1.1. Historie kynologie.....	6
1.2. Kynologie v České republice	6
1.2.1. Česká národní plemena	7
1.3. Kynologie v Rusku.....	7
1.3.1. Ruská národní plemena	9
1.4. Mezinárodní kynologická federace (FCI).....	9
2. PŘEKLAD A PŘEKLÁDÁNÍ	10
2.1. Současná teorie překladu	10
2.2. Překlad a jeho klasifikace	11
2.3. Překladačský proces.....	13
2.4. Práce překladatele	13
2.5. Jazyková ekvivalence.....	14
3. STYL	15
3.1. Funkční styly.....	16
3.1.1. Odborný styl.....	17
3.2. Terminologie	19
4. PŘEKLAD TEXTU.....	20
4.1. Komentář k překladu.....	37
4.2. Problémové části v překladu	37
ZÁVĚR	43
PE3IOME.....	44
BIBLIOGRAFIE.....	50
SEZNAM PŘÍLOH	55
Příloha č. I.....	56
Příloha č. II.....	63

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je překlad odborného textu z oblasti kynologie s komentářem a rusko-českým slovníkem. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Kynologie je věda, která vznikla před mnoha tisíci lety. Disponuje velkým množstvím odvětví s různým zaměřením a využitím. Momentálně se psi využívají po celém světě ať už pro práci nebo jen pro radost. Nejdříve tedy charakterizujeme kynologii jako obecnou vědu, dále přiblížíme její historický vývoj i současný stav na území České republiky i Ruska, okrajově se seznámíme s národními plemeny obou zemí, přiblížíme si Mezinárodní kynologickou federaci (FCI) a její řád rozdělení plemen psů do skupin.

V následující kapitole se zaměříme na překlad, jeho klasifikaci, na proces překládání a překladatelskou práci. Upřesníme jazykovou ekvivalenci, kromě obecné definice se zaměříme i na rozdíly mezi českou a ruskou slovní zásobou.

Ve třetí kapitole se budeme věnovat stylu obecně, funkčním stylům a poté již odbornému stylu a jeho hlavním rysům, ve kterém je překlad napsán. Nastíníme si i ruský odborný styl. Poslední část této kapitoly se věnuje terminologii.

Následuje praktická část, ve které se budeme věnovat překladu části knihy „Кинология“. Kniha pojednává o kynologii obecně, o vývoji jednotlivých plemen a jejich exteriérech, výstavách a o celkové péči o psa. Překlad se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola je orientovaná na klasifikaci plemen psů, jejich vývoj a využití v lovectví a jako pastýřských psů. V následující kapitole se zaměříme na výstavy psů. Třetí kapitola „Pravidla konání výstavy“ podrobně popisuje zásady pro konání výstavy, způsob rozdělení psů do skupin podle věku, pohlaví a specializace a popisuje jednotlivé kruhy vystavovaných psů. Poslední kapitola je o celkovém hodnocení psů na výstavách a přibližuje systém, podle kterého jsou psi posuzováni. Následuje komentář k překládanému textu.

Během psaní bakalářské práce budeme používat především odbornou literaturu zaměřenou na kynologii, překlad a stylistiku, příručky a učebnice, skripta a internetové zdroje. Důležité budou pro nás i slovníky a atlasy psů, abychom zvládli co nejlépe přeložit neznámá slova a rasy psů.

Součástí bakalářské práce jsou dvě přílohy. První přílohou je rusko-český slovník vybraných termínů z originálního textu. Druhou přílohu tvoří výchozí text k překladu.

Posledním komponentem práce je resumé v českém i ruském jazyce a seznam bibliografických a internetových zdrojů.

1. KYNOLOGIE

„Kynologie (z řečtiny) je věda zabývající se studiem psů a psům podobných zvířat, tzv. psovitých.“¹

1.1. Historie kynologie

Již před 14 000 lety, poté, co skončila doba ledová, začal člověk používat psa. Nejprve jako hlídače a společníka, poté jej využíval jako tažného psa a po ochození koz a ovcí byl pes používán na pasení stád. Až nedávno začal pes pomáhat i v jiných oblastech, např. u policie, nevidomým lidem nebo jako stopař. Postupně se měnil z pracovníka i na společníka.²

Oficiálně se mezi předky psů řadí tři druhy vlků: „vlk indický (*Canis pellipes*), vlk mongolský (*Canis lupus chanco*) a vlk stepní (*Canis lupus campestris*).“³ A protože pes patří do řádu šelem, které mají velmi vyspělý mozek a smysly, vyniká řadou důležitých schopností, např. učení se nových věcí nebo vědomé chování.⁴

1.2. Kynologie v České republice

Ve všech zemích i v České republice jsou počátky kynologie spojeny převážně s kynologií loveckou. Už český král Karel IV. vlastnil skupinu loveckých psů, o jejíž chov se staral místní lovčí.

První českou kynologickou organizací byl Spolek myslivců založený v roce 1848, který měl povinnost pečovat o chov čistokrevných loveckých psů. Naše první plemenná kniha byla založena v Ústředním spolku pro ochranu honby a chov loveckých psů, který vznikl roku 1883. U loveckých plemen byla jasně stanovená práce – využití psa při výkonu práva myslivosti. U ostatních plemen, jejichž použití bylo velmi různorodé, byla situace poněkud komplikovanější. I přes toto všechno vzniká roku 1898 Zemský spolek chovatelů ušlechtilých psů a zároveň je jím založena Zemská kniha rodokmenů psů a jejich jmenných rejstříků. Činnost tohoto spolku byla ukončena 1. světovou válkou. Kynologie se začala u nás i na Slovensku znovu organizovat až po válce. V roce 1923 byla založena Českomoravská myslivecká jednota, která si dávala za úkol kromě myslivosti pečovat i o chov loveckých psů. To vše prokazuje Plemenná kniha. Postupně začaly vznikat první chovatelské kluby, většina z nich funguje i dnes. A protože

¹ ABRANTES, Roger. Řeč psů: *encyklopedie psiho chování*. 2. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7322-110-2. s. 95

² ABRANTES, Roger. Řeč psů: *encyklopedie psiho chování*. 2. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7322-110-2. s. 95

³ TICHÁ, Vladimíra. *Kynologická příručka pro rozhodčí, chovatele a vystavovatele*. České Budějovice: Dona, 2010. 141 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7322-140-9. s. 4

⁴ TICHÁ, Vladimíra. *Kynologická příručka pro rozhodčí, chovatele a vystavovatele*. České Budějovice: Dona, 2010. 141 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7322-140-9. s. 4

existovala i další plemena a byl zájem o výstavy a výcvik psů, vznikla v roce 1929 Československá kynologická unie (ČSKU).

Kynologie byla rozdělená do tří spolků až po roce 1960 na plemena lovecká, pracovní a společenská. Každé skupině náležely vlastní chovatelské a výstavní předpisy.

Českomoravská kynologická unie (ČMKU) vznikla před rozdělením Československa a stará se o českou kynologii dodnes. V České republice existují různé typy výcviků. Nejpropracovanější je lovecká kynologie, poté následuje značně prosperující česká pracovní kynologie, záchranářská kynologie a agility.

Chovatelé kladou důraz nejen na krásu a výkon, ale především na zdraví, což je velmi důležité pro chov. Pro Českou republiku jsou charakteristická dvě plemena. Prvním plemenem je český teriér, který patří do FCI skupiny III. Český teriér byl původně šlechtěn pro práci, ale díky jeho klidné povaze se v poslední době uplatňuje především jako pes společenský. Druhé plemeno – český fousek se řadí do FCI skupiny VII. - ohaře. Toto plemeno vyniká skvělou vytrvalostí a ovladatelností.⁵

1.2.1. Česká národní plemena

Zde se seznámíme s hlavními plemeny, která vznikla na českém území. Můžeme je rozdělit do dvou skupin, přičemž jedna skupina disponuje plemeny uznanými FCI a druhá skupina na uznání teprve čeká. Mezi tato plemena se řadí český fousek, český teriér, československý vlčák, český horský pes, český strakatý pes, chodský pes a pražský krysařík.

V průběhu let mnohá plemena vznikla, ale také zanikla. Při zániku plemene zde určitou roli hrála konkurence s jiným plemenem, které se více hodilo k danému účelu. Tak zaniklo například pastevecké plemeno beskydský bundáš, lovecké plemeno český brakýř nebo krysařík karlovarský.⁶

1.3. Kynologie v Rusku

Za počátek ruské kynologie se považují lovy se psy, které byly na počátku 19. století na vrcholu své popularity. Ruská kynologie obrovským způsobem přispěla k rozvoji světové kynologie.

⁵ TICHÁ, Vladimíra. *Kynologie v České republice*. [online]. Copyright © 2020 ČESKOMORAVSKÁ KYNOLÓGICKÁ UNIE [cit. 04-03-2020]. Dostupné z: <http://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120>

⁶ Česká národní plemena jsou součástí naší kultury - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 08-04-2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/bydleni/jak-na-to/clanek/ceska-narodni-plemena-jsou-soucasti-nasi-kultury-342633>

Chovatelé se soustředili hlavně na chovné psy a na jejich šlechtění. Počátky ruské kynologie jsou spojeny s kynologií loveckou. Psi byli rozděleni do dvou skupin, na ruské chrty a honiče. Chrt je pro Rusko charakteristickým plemenem, dokonce je zobrazen i v logu Ruské kynologické federace (RKF). Postupně začaly vznikat lovecké společnosti, kynologické časopisy a díla o lovu se psy. V roce 1874 se konají první výstavy psů, zde byla představena pracovní a společenská plemena a kynologie přestává být pouze zálibou bohatých lidí.

Rusko disponuje především kynologií služební. Ta se formovala až na počátku 20. století a řada plemen našla uplatnění v armádě nebo u policejní služby. Kolie a erdelteriéri byli vhodní do armády a u policejní služby se využívali dobrmani.⁷ V roce 1908 se psi stali nepostradatelnou součástí většiny policejních oddělení. Využívali je u hlídkové služby, na hlídání vězňů, zadržování zločinců, hledání výbušnin atd. Mít psa-detektiva mělo velkou výhodu. Již v roce 1920 vznikly první školy služebních psů, které školily nejen psa, ale i psovoda.⁸ V roce 1924 vznikla první chovatelská stanice služebních psů, určená pro vojenskou službu, jež se později začala nazývat „Rudá armáda“. V poválečných letech počet loveckých a služebních plemen rostl, ale psi byli považováni za „neproduktivní zvířata“ a přísné standardy neumožnily ruské kynologii se rozvíjet. Z tohoto důvodu byl vývoj společenských psů velmi pomalý. Až na konci 20. století se situace začala měnit a na ruské území bylo přivezeno velké množství různých plemen. Ruská kynologická federace se v roce 1995 připojila k Mezinárodní kynologické federaci (FCI) a tím ruská kynologie dostala nový impulz k rozvoji.⁹

V současné době existuje v Rusku kolem 200 výcvikových středisek pro psy na různé úrovni. Výsledkem společné práce policie a služebních psů jsou tisíce zachráněných životů a mnoho zadržených útočnicků. Služební psi se často účastní různých kulturních, sportovních, mezinárodních a mnoha dalších společenských akcí. Téměř každý psovod přistupuje ke své práci jako k celoživotnímu poslání a pes je pro něj celoživotním přítelem.¹⁰

⁷ SIMANOVA. Svetlana. Российская кинология. История. *My Doggy - сайт о Ши Ту и о других собаках. Питомник Ши-Тцу в Москве* [online]. Copyright © 2020 [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <http://mydoggy.ru/rossijskaya-kinologiya-istoriya.html>

⁸ Об истории становления кинологического отдела охраны объектов службы охранных мероприятий ФСО России. *ВВП - Валовой внутренний продукт. Российское федеральное издание* [online]. Copyright © 2004 [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <https://vvprf.ru/special/kreml-9/ob-istorii-stanovleniya-kinologicheskogo-otdela-okhrany-obektov-sluzhby-okhrannykh-meropriyatiy-fso-.html>

⁹ SIMANOVA. Svetlana. Российская кинология. История. *My Doggy - сайт о Ши Ту и о других собаках. Питомник Ши-Тцу в Москве* [online]. Copyright © 2020 [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <http://mydoggy.ru/rossijskaya-kinologiya-istoriya.html>

¹⁰ Кинологическая служба МВД России отмечает свое 110-летие. *МВД России* [online]. Copyright © 2020, [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <https://xn--b1aew.xn--p1ai/news/item/17311335/>

1.3.1. Ruská národní plemena

V této části jsou zmíněna nejtypičtější ruská plemena psů, která jsou zároveň rozšířena po celém světě a jsou uznávána Mezinárodní kynologickou federací. Mezi tato ruská plemena patří ruský černý teriér, barzoj neboli ruský chrt, kavkazský pastevecký pes a ruský toy teriér. Do FCI nepatří pouze ruský honič, moskevský strážní pes a východoevropský ovčák. Jedná se především o lovecká a hlídací plemena.¹¹

1.4. Mezinárodní kynologická federace (FCI)

FCI (Fédération Cynologique Internationale) je celosvětová psí organizace založená v roce 1911 Německem, Rakouskem, Belgií, Francií a Nizozemskem. Federace kvůli I. světové válce zanikla a v roce 1921 ji znovu obnovily organizace Sociétés Centrale Canine de France a Sociétés Royale Saint-Hubert.¹²

Cílem organizace je podporovat a chránit čistokrevné psy. FCI má tři sekce: Evropa-Amerika a Karibik-Asie, Afrika a Oceánie. V současné době má FCI 99 členů a smluvních partnerů (jeden za každou zemi) a uznává 352 plemen psů. Každé plemeno spadá pod určitý členský stát, který má za úkol sepsat standard plemene. Překlad, aktualizace a normy uvádí FCI. Tyto informace jsou důležité především pro rozhodčí na výstavách a chovatele.¹³

A protože nebylo jednoduché se ve všech plemenech vyznat, FCI se rozhodla vytvořit řád, který se skládá z deseti skupin:

- FCI sk. I – Pastevečtí a honáčtí psi kromě švýcarských salašnických psů
- FCI sk. II – Pinčové a knírači, molossové a švýcarští salašnickí psi
- FCI sk. III – Teriéři
- FCI sk. IV – Jezevčíci
- FCI sk. V – Špicové a původní plemena
- FCI sk. VI – Honiči, barváři a příbuzná plemena
- FCI sk. VII – Ohaři
- FCI sk. VIII – Slídiči, přinašeči a vodní psi
- FCI sk. IX – Společenská a doprovodní psi
- FCI sk. X - Chrti¹⁴

¹¹ 7 знаменитых пород собак, которых вывели в России | Русская семерка . Русская семерка | История, наука, культура, психология, здоровье и развлечения. [online]. Copyright © [cit. 08-04-2020]. Dostupné z: <https://russian7.ru/post/7-znamenitykh-porod-sobak-vyvedennykh-v-r/>

¹² History of the FCI. *Object moved* [online]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/History-of-the-FCI-1.html> . [cit. 04-03-2020].

¹³ Presentation of our organisation. *Object moved* [online]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Presentation-of-our-organisation-4.html> . [cit. 04-03-2020].

¹⁴ ТИЧА, Владimíra. *Kynologická příručka pro rozhodčí, chovatele a vystavovatele*. České Budějovice: Dona, 2010. 141 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7322-140-9. s. 8-10

2. PŘEKLAD A PŘEKLÁDÁNÍ

„Vědecká disciplína, která se zabývá systematickým zkoumáním procesu překládání a překladu jako výsledku tohoto procesu, se nazývá věda o překladu (наука о переводе) neboli translologie (транслатология), užší pojem je teorie překladu (теория перевода).“¹⁵ Jiří Levý definuje překlad jako sdělování neboli způsob, kdy překladatel dešifruje informace, které jsou obsaženy ve výchozím jazyce a snaží se je přestylizovat do cílového jazyka. Nakonec je zde čtenář překladu, který dešifruje informace obsažené v přeloženém textu.¹⁶

Zjednodušeně lze překlad definovat jako převedení textu z výchozího jazyka do cílového jazyka, přičemž musí být zachován stejný význam a výsledný překlad musí být srozumitelný. Překládat lze mnoha různými způsoby, vše záleží na překladateli, jde vlastně o transformaci. Kromě obsahu je také velmi důležité zachování formy originálu, např. v dokumentech. Každý originál má konkrétní zaměření, a plní tedy určité funkce. Tyto funkce musí být v překladu zachovány, i když jazykové prostředky originálního a přeloženého textu si nemusí přímo odpovídat.¹⁷

Překládání je velmi složitá činnost, neboť záleží pouze na překladateli, jak danému textu porozumí, jaké procesy se mu odehrávají v mysli a jak jej nakonec přeloží.¹⁸

Kromě toho, že existuje mnoho definic, má překlad dva významy. Tím prvním je překlad jako výsledek překladatelské činnosti, tedy text přeložený do cílového jazyka. Druhým významem je samotný proces překládání, jehož výsledkem je přeložený text. Tento „proces“ je pro nás zajímavý z hlediska lingvistiky.¹⁹

2.1. Současná teorie překladu

První zmínky o teorii překladu se objevily již v minulém století. Už v této době vznikaly jednotlivé práce, které zobecňovaly zkušenost překladatele, měly tzv. empirický charakter. Teoretickou povahu získalo myšlení o překladu až v první polovině minulého století. Následně si vědci začali uvědomovat dvojí přístup ke zkoumání literárního překladu – literárně estetický a jazykovědný.

Obecně se teorie překladu začala vyvíjet k potřebě lingvistické analýzy a první lingvistické práce zaměřené na překlad vznikaly ve 30. letech.²⁰ Za zásadní problém se

¹⁵ VYSLOUŽILOVÁ, Eva a MACHALOVÁ, Milena. *Cvičebnice překladu pro rusisty: politika, ekonomika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. 235 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2854-3. s. 7

¹⁶ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7. s. 42

¹⁷ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu <<I=01>>: (Odb. překl.)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X. s. 22

¹⁸ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu <<I=01>>: (Odb. překl.)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X. s. 8

¹⁹ BARČUDAROV, L.S. *Jazyk i perevod*. Moskva, 1975. s. 5-6

²⁰ *Překládání a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1994. 260 s. ISBN 80-85787-14-8. s. 7

pokládala otázka ekvivalentnosti. Britský teoretik Catford tvrdil, že jazykové jednotky výchozího a cílového jazyka se nemusí shodovat, ale mohou se uplatňovat ve stejné situaci – funkční ekvivalence. Záleží tedy na tom, aby jazykové prostředky splňovaly po všech směrech stejnou funkci.²¹ Zásadou tzv. obecné teorie překladu se vytvářela vývojová linie jazykovědná a literárněvědná. Jazykovědná orientace, která byla nazvána lingvistikou překladu, se začala vyvíjet v četných teoretických pracích ve Velké Británii, v Německu, v bývalém Sovětském svazu a dalších zemích. Spousta vědců a hlavně J. Levý projevíli značný zájem o tento vztah dvou orientací teorie překladu. Zatím ze stávajících zkušeností z překladatelské analýzy vyplývá, že kromě lingvistické a literárněvědné metodologie je třeba najít i další přístupy, které zcela vysvětlí fenomén překladu. Mezi takové přístupy se řadí například psychologický, komunikativní či sémiotický. Můžeme tedy říci, že překlad je vnímán jako komunikační proces, ve kterém dochází k dekodování a překódování informace.²²

V současném vývoji teorie překladu hraje důležitou roli „jazykověda“. Ta nejen, že rozšiřuje předmět teorie překladu na všechny druhy textů k překladu (kromě původního literárního se nyní zajímá i o odborný překlad), ale snaží se také, aby analýza překladu byla komplexní, a v neposlední řadě pomáhá v obecné teorii překladu s dokonalejším propracováním metodologie.²³

„Dnes považujeme za základní princip překladu funkční přístup, funkční ekvivalenci.“²⁴ Z toho plyne, že vážnou roli nehraje fakt, jestli použijeme stejné nebo jiné jazykové prostředky, ale především to, aby plnily tutéž funkci, tedy významovou, pragmatickou i konotační.²⁵

2.2. Překlad a jeho klasifikace

Překlad můžeme dělit podle mnoha různých kritérií.²⁶ Pokud chceme dosáhnout kvalitního překladu, je nutné, aby splňoval určité požadavky. Kvalitně přeložený text by měl být vnímán jako původní dílo, nikoli jako překlad. Proto je třeba dodržovat minimálně tři důležitá kritéria:

1. Přirozený jazykový projev v překladu
2. Dodržení stejného významu

²¹ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 7

²² *Překládání a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1994. 260 s. ISBN 80-85787-14-8. s. 7-8

²³ Tamtéž, s. 9

²⁴ KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 6

²⁵ Tamtéž, s. 6

²⁶ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeníje v teoriju perevoda dlja rusistov*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9. s. 8

3. Zachování dynamiky výchozího projevu²⁷

Mezi základní klasifikaci druhů překladu patří např. dělení podle formy řeči, na překlad ústní a písemný.²⁸ Ten dále můžeme dělit podle způsobu, jakým je překlad přijat a následně prezentován. Pokud je výchozí text v písemné formě a je nutno jej přeložit také do písemné formy, jde o překlad písemný. Naopak o ústní formu překladu neboli tlumočení se jedná tehdy, přijímáme-li výchozí text ústní formou a prezentujeme jej následně také ústní formou. Pokud výchozí text je přijat v písemné formě a následně prezentován ústní formou, jedná se o tlumočení z listu. A v neposlední řadě existuje druh překladu, který se užívá velmi sporadicky, a tím je způsob, kdy výchozí jazyk je v ústní formě a následně přepsán do písemné formy.

Ústní překlad lze rozdělit na tlumočení konsektivní a simultánní. U konsektivního tlumočení řečník dělá pauzu po úsecích a tlumočník to následně tlumočí. Zatímco u simultánního tlumočení tlumočník tlumočí zároveň s řečníkem, bez pauzy.²⁹

R. Jakobson rozděluje překlad podle jazyka výchozího a cílového textu do tří kategorií. Prvním druhem je **vnitrojazykový** překlad, kdy se jedná o překlad textu na základě užití synonym nebo pomocí opisu již vyjádřeného. Druhým je **intersémiotický** překlad. Jedná se o překlad textu z jednoho jazykového systému do jiného znakového systému, a to pomocí symbolů, vzorců, chemických značek, atd. **Mezijazykový** překlad používáme tehdy, když potřebujeme převádět obsah z jednoho jazyka do jazyka druhého, a to s co největší přesností obsahu.³⁰

Mezijazykový překlad můžeme následně členit na 4 typy. Prvním typem je **interlineární** překlad. Jedná se o překlad, který absolutně nedodržuje gramatický systém cílového jazyka, přestože gramatické jednotky původního textu je schopen vhodnými jednotkami zachytit. Někdy je pokládán za nezvykle doslovný překlad. Dalším typem se rozumí **doslovný** překlad, který dodržuje gramatický systém, ale převádí lexikální jednotky nehledě na jejich vlastnosti výrazu. Následuje **volný** překlad. Ten, na rozdíl od interlineárního překladu většinou nerespektuje stylistické rysy ani konotační složky významu. Výchozí text je v tomto případě druhořadý a výsledný cílový text ochuzen. Posledním typem je **komunikativní** překlad, který má blízkou souvislost s pragmatickým aspektem překladu. Používá se především v pořekadlech, veřejných nápisech nebo příslovích.³¹

²⁷ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 14-15

²⁸ ŽVÁČEK, Dušan. *Úvod do teorie překladu: (pro rusisty)*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. 53 s. ISBN 80-7067-814-3. s. 9

²⁹ VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedenje v teoriju perevoda dlja rusistov*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9. s. 9

³⁰ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 15

³¹ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 16-17

2.3. Překladatelský proces

Zatímco dříve byly překlady studovány a posuzovány jako produkty, v současné době se více zaměřují na proces, jehož výsledkem je závěrečný produkt.³²

Nejdříve je nejdůležitější zasadit výchozí text do určitého funkčního stylu, uvědomit si, pro koho je text určen, jaké má výrazné rysy a jaký faktor je třeba v první řadě respektovat atd.³³ Aby byl výchozí text co nejkvalitněji přeložený, je třeba používat různé metody, cesty a postupy, které co nejpřesněji vyjádří daný význam. Řada lingvistů se řídila sedmi základními postupy, které se zabývají nedostatkem přímého ekvivalentu v cizím jazyce. Jejich autory jsou Kanadčané Vinaye a Darbelnet. Jedná se o:

1. Transkripci
2. Kalk
3. Substituci
4. Transpozici
5. Modulaci
6. Ekvivalenci
7. Adaptaci³⁴

„Při překladu nutně dochází k jistým ztrátám, tj. cílový text bude vždy postrádat některé kulturně relativní rysy, které jsou obsaženy ve výchozím textu.“³⁵ Při vzniku překladu v cílovém jazyce ale překladatelský proces ještě není u konce. Překladatelský proces tvoří tři koncepce. První je autorovo pojetí skutečnosti, druhá – překladačovo chápání originálu a poslední závěrečná je čtenářovo pochopení překladu. Překladač musí dbát na čtenáře, pro které překládá, a podle toho volit jak velkou jazykovou srozumitelnost použije.³⁶

2.4. Práce překladače

Před samotným překládáním si překladač musí vytyčit určité věci. Nejprve by měl určit, do jakého funkčního stylu výchozí text zařadí, a následně si ujasnit, jakými strategickými postupy se bude řídit. Součástí překladačské práce je dovednost, umění a vědění. Tuto práci usnadňují určitá pravidla a zásady, ale je tam i něco, čemu se nelze naučit. Důležitou roli hraje praxe.³⁷ Aby byla překladačská práce úspěšná, je důležité, aby

³² KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 21

³³ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 27

³⁴ KNITTLOVÁ, Dagmar. *Teorie překladu: (Pro anglisty)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 140 s. ISBN 80-7067-459-8. s. 9

³⁵ KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 24

³⁶ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7. s. 49

³⁷ MORAVEC, Jaroslav, ed., MATHESIUS, Bohumil a TRÁVNÍČEK, František. *Knihy o překládání: příspěvky k otázkám překladu z ruštiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československo-sovětského institutu, 1953. 358 s. Knižnice čs.-sovět. institutu; sv. 11. s. 68

překladatel pochopil obsah originálního textu a následně jej formuloval vhodnými jazykovými prostředky do cílového jazyka. K tomu je potřeba kromě perfektní znalosti obou jazyků i příslušné odborné vzdělání.³⁸ Pokud překladatel perfektně ovládá svůj rodný jazyk, velmi dobře si poradí s vytvořením přesného zobrazení originálního díla.³⁹

Na překladatele je kladena řada požadavků, které by měl jako správný překladatel ovládat. Nejprve by měl znát jazyk, z něhož překládá, následně cílový jazyk, potom realie nebo alespoň základy dané vědní disciplíny odborného díla a nakonec by měl mít znalost překladatelských metod a postupů a měl by je umět využít. Každý překladatel získá dobrou úroveň pouze pečlivým studiem.⁴⁰

Při překladatelské práci je důležité myšlenkové tvoření překladatele, ale úroveň jeho tvořivosti je v každém určitém případě jiná. Tvořivost můžeme tedy považovat jako lidskou vlastnost či dovednost, kterou lze do jisté míry rozvíjet.⁴¹

Český teoretik Jiří Levý shrnul ve své teorii tři etapy překladatelské práce. První etapa – **pochopení předlohy**, obsahuje další tři části. Je to filologické pochopení, stylistické faktory textu a jejich porozumění a pochopení uměleckých jednotek. Další etapou je **interpretace předlohy** a třetí etapa zahrnuje **přestylizování předlohy**.⁴² Podle Levého má překladatel za úkol vytvořit dílo, ve kterém budou vystiženy a zachovány všechny prvky původního díla, nikoli vytvářet nové, originální.⁴³

2.5. Jazyková ekvivalence

Jazyková ekvivalence patří v lingvistice překladačské mezi hlavní témata. Jedná se o velmi obšírný problém, který není jednoznačný. Otázka ekvivalence je složitější především kvůli tomu, že překlad může být rozdílně chápán. Jde o tzv. textovou ekvivalenci. Tudíž tedy slovní spojení se považuje za nejmenší překladačskou jednotku a naopak za největší překladačskou jednotku se pokládá text jako celek.⁴⁴

Pokud má překladatel přímé neboli slovníkové ekvivalenty, jedná se o ekvivalenci přímou a tím pádem jde o doslovný překlad. Mnohdy se však vyskytuje problém, že nelze informaci doslovně přeložit a tím pádem dochází k posunům v cílovém jazyce. Během překladačské dochází k různým stupňům ekvivalence. Každý určitý druh ekvivalentů odpovídá jednotlivým potřebám a možnostem překladatele. Vše záleží na jazykových a mimojazykových okolnostech. Pokud si prostředky vyjadřování ve výchozím i cílovém

³⁸ Tamtéž, s. 12

³⁹ Tamtéž, s. 29

⁴⁰ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladačské* <<I=01>>: (Odb. překl.). 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X. s. 8

⁴¹ FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překladačského*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009. 320 s. Studium; sv. 28. ISBN 978-80-7294-343-2. s. 30-31

⁴² VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedeníje v teoriju perevoda dlja rusistov*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9. s. 27

⁴³ LEVÝ, Jiří. *Umění překladačského*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7. s. 79

⁴⁴ *Překladačské a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1994. 260 s. ISBN 80-85787-14-8. s. 13

jazyce do jisté míry odpovídají, pak je překlad pro překladatele poměrně jednoduchý – přímá ekvivalence. V případě, že je situace opačná a překladatel chápe mimojazykovou situaci jinak, je překladatelův pohled na obsahovou složku originálu odlišný. Pak není možné využít přímé jazykové ekvivalenty, protože by změnilly obsah originálu, neboť jazykové prostředky výchozího a cílového jazyka se odlišují, nebo si odpovídají pouze částečně, a překlad by byl nefunkční a neobratný z hlediska jazyka.

Rozlišujeme tedy tři druhy ekvivalentů: 1. přímé ekvivalenty, 2. funkční ekvivalenty, 3. kontextové ekvivalenty.⁴⁵

„Ekvivalentnost je zajištěna stejností významového vztahu ke skutečnosti.“⁴⁶ Ekvivalent může ztratit svůj specifický příznak a následně jej zaměnit jiným nebo získat jinou povahu, jestliže jsou některé ze složek explicitně nevyjádřeny. Kromě lexikálních ekvivalentů je podstatné pracovat také se syntagmatickými a výpovědními ekvivalenty, protože určitému slovu jednoho jazyka vždy neodpovídá konkrétní slovo ve druhém jazyce.⁴⁷

Během několikaleté evoluce se česká a ruská slovní zásoba natolik rozšířila, že slova ve výchozím jazyce nelze s jistotou odvodit do cílového jazyka. Existují však i takové případy, kdy jsou si slova v obou jazycích natolik podobná, že se svým významem zcela nebo téměř shodují. Taková slova nazýváme přejatými.

Vážnou překážkou při překládání jsou slova, která zní v obou jazycích stejně, ale liší se významem, tzv. homonyma. Tento problém můžeme nazvat „zrádnými přáteli“.⁴⁸

3. STYL

Slovo „styl“ vychází z řeckého slova „stýlos“, což byl nástroj, pomocí kterého se vyrýval text. Pojmu styl můžeme rozumět různě. Buď jako způsobu vyjádření, nebo jako primárně sémantický jev a pojem z roviny významu, či umění sdělit stejnou informaci jiným způsobem. Existuje nespočet způsobů, jak styl definovat, takže není jednoduché všechny varianty posoudit, záleží pouze na nás, kterou si vybereme.⁴⁹

Styl se utváří jako výběr a seřazení jednotek v různých oblastech lidských činností a formuje se úmyslnou aktivitou autora. Okolnosti vzniku ho do značné míry ovlivňují a jeho cíli má sloužit výsledek stylizačního procesu.

⁴⁵ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu* <<I=01>>: (Odb. překl.). 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X. s. 23

⁴⁶ KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 19

⁴⁷ Tamtéž, s. 19

⁴⁸ ŽAŽA, Stanislav. *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu*. 2. přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 122 s. ISBN 80-210-2058-X. s. 28-29

⁴⁹ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4. s. 16

Jazykovým stylem se rozumí forma záměrného výběru a seřazení jazykových prostředků, která se využívá při vzniku textu. Ve výsledném projevu se jeví jako princip uspořádání jazykových jednotek, tvořící celek, který vyhovuje komunikačnímu záměru autora.⁵⁰

Ekvivalentem pojmu styl je „sloh“, který se vztahuje k termínům složit, skládat, a proto ukazuje, že původně se jednalo o skládání. Styl má tedy podíl na vytváření podoby komunikátu a jeho významu, samozřejmě také i na jeho efektivitě. Produktoři a jejich jazykové projevy různého druhu se od sebe odlišují stylem, ale zároveň se díky němu přiřazují k sobě i autoři a jejich určitá díla. Styl má diferenciací a zařazovací, klasifikační funkci.

Česká mluvnice Havránek – Jedlička definuje styl jako formu výběru jazykových prostředků a jejich užití a uspořádání v jazykových projevech. Tato definice se u nás používá nejčastěji. V jiných definicích, pod které spadají rozmanité ovlivňující faktory, se styl vnímá jako funkčně podmíněná jazyková varianta vybraná k řešení určité komunikační úlohy v konkrétní komunikační situaci.⁵¹

V současné době se styl definuje také jako způsob záměrného výběru, zákonitého uspořádání a použití jazykových prostředků s ohledem na okolnosti, funkce, cíl autora a obsahové složky projevu. Nejpoužívanější jsou hlavně lexikální, gramatické a fonologické prostředky jazyka.

Zásluhou tzv. slohotvorných činitelů se styly odlišují. Jedním z nejdůležitějších činitelů je funkce sdělení. V různorodých oblastech dorozumívání existují různé nároky, jež mají plnit jazykové projevy. Díky nejdůležitějším jazykovým funkcím vznikly tzv. funkční styly.⁵²

3.1. Funkční styly

Funkční styl představuje historicky vyvinutý a společensky vědomý systém jazykových prostředků používaných v jedné nebo druhé oblasti lidské komunikace.⁵³ Funkční styl můžeme chápat jako styl řeči, odlišující se od jiných funkčních stylů používáním specifických jazykových prostředků, které se neaplikují v jiném funkčním stylu.

Než začneme daný text překládat, je důležité, abychom znali základní znaky a popis jednotlivých stylů. Bez těchto vědomostí by mohlo dojít k nesprávnému výkladu

⁵⁰ ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. 342 s. Jazykověda. ISBN 80-86642-00-3. s. 17

⁵¹ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4. s. 16-17

⁵² KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladau*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 122-123

⁵³ NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9. s. 11

výchozího textu.⁵⁴ Při překládání je nutno si vybrat takové vyjadřovací prostředky, které disponují stejnou funkcí jako prostředky výchozího jazyka. V překladu se soustředíme především na zachování původní informace, a proto je důležité rozlišovat jednotlivé funkční styly, abychom poté mohli použít určité překladatelské operace. U informace záleží na tom, jaký má dopad na příjemce, můžeme ji tedy chápat jako informaci obsahovou, věcnou nebo estetickou.⁵⁵

První zmínky o teorii funkčních stylů v české stylistice jsou spojeny s pracemi B. Havránka. Ten vytvořil základní dělení stylů na odborný, hovorový a umělecký styl. Až počátkem druhé poloviny minulého století bylo toto členění doplněno o styl publicistický.⁵⁶

V současné době se dělení funkčních stylů v české stylistice rozšířilo na styl prostědělovací, odborný, publicistický, administrativní, řečnický a umělecký⁵⁷. A i když je jazyková komunikace mnohotvárná, není důležité rozšiřovat základní dělení těchto funkčních stylů, ale spíše upozorňovat na jednotnost jazykové komunikace ve společnosti a na vzájemnost působení jednotlivých stylů, jejich přesahy či průniky.⁵⁸

První klasifikaci funkčních stylů v ruském jazyce vytvořil v 18. století M. V. Lomonosov. Tato klasifikace byla vytvořena na základě stylů latinského a řeckého jazyka, ale podrobně propracovaná byla až pro jazyk ruský. Styly rozdělil na tři druhy: vysoký, střední a nízký. **Vysoký** styl by se měl používat například při psaní poem nebo ód. Pro **střední** styl je charakteristická satira, elegie či básně a pro **nízký** styl jsou to komedie.⁵⁹

3.1.1. Odborný styl

Odborný styl je způsob, kterým se píše odborné články, zprávy, učebnice, monografie a další. Stanovuje jejich obsah a cíl, ve kterém se snaží přesně a jasně vysvětlit fakta, ukázat vztahy příčin a následků mezi jevy, sdělovat informace atd. Tento styl se projevuje většinou v písemné formě.⁶⁰ I přesto, že v tomto stylu převládá písemná forma, vyskytuje se také mluvená podoba (přednáška nebo referát), většinou formou

⁵⁴ ŽVÁČEK, Dušan. *Úvod do teorie překladu: (pro rusisty)*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. 53 s. ISBN 80-7067-814-3. s. 23

⁵⁵ KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6. s. 122

⁵⁶ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4. s. 94-95

⁵⁷ ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. 342 s. Jazykověda. ISBN 80-86642-00-3. s. 39

⁵⁸ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4. s. 102

⁵⁹ NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9. s. 11-12

⁶⁰ NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9. s. 59

monologu.⁶¹ Díky tomuto stylu se získávají vědecké poznatky, proto má tento typ textů odborně sdělnou funkci. Velmi často se zde používají termíny.⁶² Pro odborný styl jsou typické následující znaky: přesnost vět a jejich logická stavba, návaznost, objektivita, hutnost.⁶³

Podle toho, pro jaké adresáty jsou texty určeny, E. Hošnová vytvořila dělení textů v rámci odborného stylu:

1. **Učební texty:** pomáhají příjemcům získat úplné vzdělání v oboru, který studují.
2. **Naučné texty:** určené adresátům, kteří již dosáhli úplného vzdělání, ale chtějí prohloubit své znalosti.
3. **Popularizační texty:** texty určené pro tzv. neprofesionály, již mají zájem se pouze dozvědět více.
4. **Vědecké texty:** pro vědce, kteří se zabývají teoretickými problémy.⁶⁴

Vývoj odborného stylu je spojen s rozvojem vědních disciplín. Odborné texty se na základě těchto disciplín poněkud odlišují, největší rozdíly jsou mezi přírodovědnými a humanitními.⁶⁵ Zpočátku byl odborný styl velmi blízko uměleckému stylu, avšak později, v důsledku vzniku stabilní odborné terminologie, byly tyto styly rozděleny.⁶⁶ Vědecká řeč je neustále ve vývoji, protože je úzce spojena nejen s vývojem jazyka obecně, ale i s rozvojem oblastí lidské činnosti.⁶⁷

Odborný styl disponuje řadou zaměření, a proto se rozděluje na styl populárně naučný, učební, vědecký, prakticky odborný nebo esejistický. Záměrem odborného projevu je předání získaných vědomostí a poznatků určitému okruhu příjemců. V textech psaných tímto stylem se pouze zřídka objevují emocionální slova a slova s citovým zabarvením, protože by text nemusel být správně vyjádřen a pochopen.⁶⁸ V odborných textech se objevují tzv. jazykové šablony, které vznikly spojením složek odborné slovní zásoby a

⁶¹ ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. 342 s. Jazykověda. ISBN 80-86642-00-3. s. 178

⁶² ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4. s. 208

⁶³ KNITTLOVÁ, Dagmar a Ida ROCHOVANSKÁ. *Funkční styly v angličtině a češtině*. I. díl. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1977, s. 53

⁶⁴ ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu <<I=01>>: (Odb. překl.)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X. s. 17

⁶⁵ KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6. s. 206

⁶⁶ ROZENTAL', Ditmar El'jaševič. *Praktičeskaja stilistika ruskogo jazyka: Učeb. dlja stud. vysš. učeb. zavedenij, obučajuščichsja po spec. "Žurnalistika"*. Izd. 5., ispr. i dopl. Moskva, 1987. s. 33

⁶⁷ NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9. s. 59

⁶⁸ ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. 342 s. Jazykověda. ISBN 80-86642-00-3. s. 175-178

běžně používaných slov. Vzhledem k tomu, že v textech naučného stylu jde o předání informací, neprojevuje se zde osobnost autora, ale pouze neosobní konstrukce.⁶⁹

Ruský vědecký styl se začal utvářet až v prvních desetiletích v 18. století na základě činností vědců a překladatelů, kteří formovali ruskou terminologii. Na prudkém vzestupu odborného stylu má zásluhu M. V. Lomonosov společně se svými učenci a ve druhé polovině 19. století vznikl jako samostatný styl.⁷⁰

V ruském odborném stylu je důležitý správný slovosled. Pro ruský jazyk je charakteristické tzv. obmykání, jež má několik druhů. Například přívlastek může být rozvit větným členem nebo se skládá z přídavného jména (adjektiva), jež označuje vlastnost či kvalitu, a z přirovnání.⁷¹

3.2. Terminologie

Pojem „termín“ je definován, jako lexikální jednotka, která disponuje přesným a konceptuálním významem. Tato jednotka je ustálená, jednoznačná a standardizovaná, bez vedlejších příznaků. Používá se v odborném vyjadřování, jako jsou např. odborné články, odborné práce, odborné knihy apod. Souhrn těchto jednotek nazýváme terminologií.⁷²

Jak už jsme zmínili výše, termíny jsou součástí odborné komunikace a jejich způsobilost posuzuje nejen jazykověda, ale také patřičný obor. Termín má tedy vyhovovat takovým určitým požadavkům jako je:

1. Přesnost
2. Jednoznačnost
3. Ustálenost
4. Neexpresivnost
5. Nosnost⁷³

Termíny se tvoří přejímáním cizích slov. Odvozují se předponami, příponami a patří sem také abreviace (zkratky) a kompozice. Existuje zde ale značný problém, jestli přejímat cizí slova podle psané podoby či podle výslovnosti.⁷⁴

⁶⁹ GROMOVÁ, Edita, HRDLIČKA, Milan a VILÍMEK, Vítězslav. *Antologie teorie odborného překladu: (výběr z prací českých a slovenských autorů)*. 3., aktualiz. a dopl. vyd., Na OU 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010. 316 s. ISBN 978-80-7368-801-1. s. 72-73

⁷⁰ NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika russkogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9. s. 59-61

⁷¹ MORAVEC, Jaroslav, ed., MATHESIUS, Bohumil a TRÁVNÍČEK, František. *Kniha o překládání: příspěvky k otázkám překladu z ruštiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československo-sovětského institutu, 1953. 358 s. Knižnice čs.-sovět. institutu; sv. 11. s. 289-290

⁷² HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: Učeb. pro vys. šk.* 2. vyd. Praha, 1986. s. 35

⁷³ Tamtéž, s. 33

⁷⁴ Naše řeč – O české terminologii. *Naše řeč - Základní informace* [online]. Copyright © 2011 [cit. 13-04-2020]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6498#_ftn1

4. PŘEKLAD TEXTU

KLASIFIKACE PLEMEN PSŮ⁷⁵

Klasifikace plemen již dlouho vyvolává mnoho rozporů. Zoologové předložili klasifikaci založenou na základě archeologických údajů o fosilních nálezech psů a jejich podobnosti se současnými vlky a šakaly. Na základě toho rozdělili celou škálu psích plemen na vlčí (molossovitě) a šakalovitě. Takové dělení neodráželo ani původ současných plemen ani jejich podobnost s těmi nebo jinými typy. Koneckonců současní psi jsou produktem tisíciletí, spontánní a řízené kultury, nejobtížnějšího křížení počátečních a odvozených forem v procesu komunikace a migrací národů, takže tato klasifikace je stěží odůvodněná. Je možné přiřadit k jednomu nebo druhému počátečnímu typu současného bišonka, buldoka nebo toy pudla? Plemena jsou rozdělena podle životních potřeb a podle jejich hospodářského využití.

V naší zemi se rozlišují skupiny služebních, loveckých a společenských psů. Ale i toto dělení má spíše úřední charakter, než aby zobrazovalo jejich využitelné vlastnosti. Dokonce i vysoce specializovaná plemena psů do té či oné míry mají zachovány lovecké instinkty, hlídací vlastnosti a schopnost učit se různorodým službám. Během války byli psi všech plemen, kromě trpasličích, používáni jako služební; okrasní pudlové se ukázali jako vynikající lovci kačen; lovečtí španělé se úspěšně využívali u celní služby a všichni společnější psi byli citlivými strážci.

V Mezinárodní kynologické organizaci bylo přijato rozdělení do skupin: 1 – pastevečtí; 2 – molossy, pinčové, knírači a švýcarští salašnickí psi, 3 – teriéři; 4 – jezevčáci; 5 – lajky, špicové a další primitivní plemena se špičatýma ušima, 6 – honiči a psi pracující na krevní stopě; 7 – vytrvalí psi (stavěcí), 8 – psi přinášející zvěř, aportující a pracující na vodě (španělé a retrívři), 9 – psi společníci a 10 – chrti.

Kynologické asociace v Americe, Anglii, Skandinávii a Austrálii se každá řídí svou klasifikací. Ale ve všech případech k systematizaci plemen dochází k záměně kritérií hospodářského (praktického) uplatnění psů a jejich blízkosti, podle typu a původu.

Není pochyb o tom, že v počátcích, kdy byla plemena různorodá, existovaly dva typy již zdomácnělých zvířat: těžká, velká – molossovitá forma a relativně malá, hubená – špicové. Tyto počáteční, primitivní formy v průběhu tisíciletí prošly zdomácněním, vytvořily mnoho nových typů založených na základě proměnlivosti, které lidé postřehli a upevnili.

Neobvykle poddajní psi disponují variabilitou přizpůsobit se měnícím se životním podmínkám. Stačí si vzít tažnou nebo loveckou lajku, která je zvyklá spát ve sněhu, v teplém městském bytě by během krátké doby ztratila svůj hustý kožich a stala by se hladkosrstou. A naopak městský hladkosrstý pes, který je od začátku podzimu v boudě,

⁷⁵ Vlastní překlad

získává hustou podsadu. Tato fenotypová proměnlivost byla doplněna genetickou obměnou v důsledku mutačních změn dědičné struktury a kombinačních změn při křížení rodičů.

Samozřejmě, že už primitivní člověk zaznamenal projevy takové proměnlivosti. Vztah psa a jeho dvounohého příznivce upevňovala i sebemenší odchylka od původního primitivního typu, vyvolaná jeho domestikací. Znaky infantilnosti, nevhodné v divoké smečce, udělaly psa poslušnějším a přítulnějším.

Ztmavnutí rohovky očí zajistilo velkou bystrost zdomácnělého psa při přechodu ze tmy na světlo. Ocas ohnutý do srpku nebo prstence svědčil nejen o ústupu od primitivního typu, ale charakterizoval také temperament a povahu.

Z mnoha změn, vyvolaných domestikací, jsou jedny vlastní celému psímu rodu, druhé charakterizují skupiny příbuzných plemen, které jsou oddělené na základě daného rysu. Srst pudlů, která vytváří plst nebo se kroutí, byla původně vlastní pasteveckým psům. Pro práci v hospodářství je tento typ srsti užitečný a charakterizuje pastevecké psy na Pyrenejském poloostrově, od nich jsou odvozeni jihoruští ovčáci, polský ovčák nížinný, maďarský komondor, puli a pumi, staroanglický ovčák (bobtail).

Později tento typ srsti, chytrost a kontakt s lidmi byly upevněny ve skupině pasteveckých psů a hodnoceny při chovu pudlů. Tyto pozoruhodné vlastnosti ocenili také lovci se zbraněmi, kteří založili větev pudlů – irského a amerického vodního španěla a v dámských salónech zakořenila trpasličí forma z tohoto „rodu“ – francouzská bolonka.

Mutanti se zkrácenými končetinami v přírodě nepřežili, ale byli hodnoceni jako nepostradatelní pomocníci při hledání zvěře blízko člověka, při lovu divokých ptáků pomocí loveckých sítí, jako honící psi bezpeční pro srny. Stali se předky normíků – jezevčíků, španělů, společenských kavalírů king charles španělů, king charles španělů, pekingských a japonských chinů.

Primitivní molossovití psi, jejichž prototypem jsou dnes kavkazští a středoasijské ovčáky, vytvořili větev bojových a štvoucích psů ve středověké Asýrii, legendárních molossů, medelyánů a moderních psích obrů – mastifů, dog, bernardýnů, mastinů, novofundlandů.

Nejspíš jsou gigantismus a zakrnělost dvě strany jedné mince, přesněji řečeno genetické proměnlivosti. Mnozí z vysledovaných typických forem mají své obry a trpaslíky, například mastif a mops, irský vlkodav a italský chrtík, bobtail a trpasličí pudl.

Samostatnou skupinu tvoří chrti, jejichž původ zaniká v hlubinách tisíciletí. Nejpravděpodobněji je jejich původ z počáteční formy dostihových psů, modifikovaných a zušlechtěných staletími vysoké specializace.

Počáteční forma starověkých ptačích psů sloužila jako základ pro chov moderních špiců, lajek, drobných pinčů, kníračů a teriérů.

Pokud jde o středně velká plemena psů – evropských ovčáckých, množství honičů a ohařů, mohli vzniknout v důsledku křížení původních molossovitých a špicovitých psů. Koneckonců, tento proces byl předurčen rozvojem lidské společnosti, kontaktů a migrací národů po mnohá tisíciletí.

PASTEVEČTÍ PSI. Pastevecká služba psů je nejstarší formou jejich použití od té doby, co lidstvo přešlo od sběru a lovu, k chovu skotu. Zpočátku byla služba psa určena k ochraně stád před dravci a predátory skotu. Pro takové použití nebylo nutné složité cvičení. Základními kritérii výběru byla síla a odvaha čtyřnohých ochránců stád. Mimochodem, je málo pravděpodobné, že částečně domestikovaní psi původních lovců byli stejně statní a silní jako psi pastýřských národů. Vymezení obrů v psím rodu vyžadovalo staletý výběr a vhodnou krmnou základnu, kterou lovecká plemena neměla.

Psi hlídající dobytek často sloužili u stáda v nepřítomnosti člověka. To vůbec nestimulovalo kontakt a výcvikové schopnosti těchto mohutných a zlých psů k cizím psům. Byla to plemena pasteveckých psů starověku. Taková byla primitivní plemena, která jsou stále na Kavkaze, v Tibetu, v Mongolsku a dalších. Později byli používáni ve válkách jako bojovníci, také na cirkusových scénách a při lovu velké zvěře, kde zajišťovali bezpečnost lovců – šlechticů.

S rozvojem zemědělství v nejlidnatějších oblastech se pastýřská služba zkomplikovala. Pastva skotu v obklopení obdělávaných polí vyžadovala nejen psí ochranu, ale i soustředěnost na práci se stádem při neustálém kontaktu s majitelem. Za těchto podmínek museli psi vykonávat mnoho složitých příkazů, zejména příkazy pastýře, v případě potřeby seskupit stádo, srovnat frontu pasoucích se zvířat, popohánět ty, kteří jsou pozadu a najít ztracené.

Temperament a mohutnost osobních strážců a ochránců stád nebyly pro tak složitou službu vhodné. Potřebovali hubenější, lehčí psy a pohyblivé psy, kteří jsou hlavně kontaktní. Takoví byli chováni na území Pyrenejského poloostrova, který se stal kolébkou chovu ovcí s jemnou vlnou. Právě zde byla založena počáteční skupina pudlů, kteří nejen že hlídali dobytek, ale i neustále řídili tupé ovčí stádo. Základními rysy psů chovaných právě pro pastvu dobytka se stala chytrost, kontakt, síla a vyrovnanost nervového systému, který zajišťoval možnost dlouhé koncentrované práce při neustálých a prudkých přechodech, od agresivního útoku na neposlušné zvíře po ukončení nahánění, jakmile je ve stádě.

Exteriér těchto psů měl být hubenější a lehčí, což také odpovídalo podmínkám jejich uplatnění. Nejcharakterističtější rysem základních plemen pasteveckých psů se stala jemná kudrnatá srst, která rovnoměrně pokrývala nejen trup, ale i hlavu, končetiny a ocas. Taková srst se ukázala jako nejlepší ochrana zvířat, jejichž život plyne vedle stáda a navíc jsou neustále v kontaktu s nesčítelným množstvím hmyzu sajícího krev.

Společně s ovci s jemnou vlnou se pudlovití pastevečtí psi španělských chovatelů skotu rozšířili po celém světě, položili začátek formování jihoruského ovčáka,

maďarského komondora, puli a pumi, polského ovčáka nížinného, staroanglického ovčáka (bobtaila).

Později byl hodnocen typ srsti, chytrost a kontakt pasteveckých psů při vyšlechtění společenských lidských přátel – pudlů, kteří, co se nás týče, přenesli své nejlepší kvality loveckým psům – irským a americkým vodním španělům.

Kromě pudlovitých pasteveckých psů jsou v této skupině i představitelé ptačích. Jsou to hlavně severní nebo němečtí honiči jelenů, lajky, geograficky oddělené, ale blízké svému typu – maďarské mudí. Jsou to převážně drobní, strohé a lehké stavby, špicové s charakteristickými hustými a prodlouženými chlupy na obou stranách uší, na zadní straně končetin, na bocích a na ocase. Nepochybně, že taková osobitá srstnatá pokrývka byla přizpůsobena pro ochranu od hmyzu sajícího krev.

TERIÉŘI. Tato skupina je blízká pinčům. Pokud byli pinčové chováni hlavně jako domácí mazlíčci, citliví, ale bezpeční pro člověka, jako ochránci a hubitelé drobných hlodavců, Angličané – zakladatelé velké části teriérů, používali své mazlíčky jako lovecké psy, na psí zápasy, které byly v minulých stoletích populární, a na sázkové štvance s dalšími zvířaty. Podle takového zaměření byl výběr teriérů, kteří na rozdíl od pinčů mají zpravidla mohutnou kostru, zpevněnou, pružnou kůži, mohutné čelisti a velké zuby.

Společně s těmito rysy stavby se u teriérů pěstovala bojová povaha, prudký pohyblivý temperament, neohroženost, zlost ke zvěři, vytrvalost v boji.

Název „teriér“ je odvozen z latinské „terry“ – země. Tak začali nazývat psy malých a středních velikostí, kteří se používali k lovení krys, kun, lišek, jezevců a další zvěře, jež se ukrývá v podzemních skrýších – norách. První zmínky o norních (zemních) psech – teriérech se vztahují k XI. století.

Většina plemen současných teriérů je vytvořena v Anglii, odkud se rozšířila do celého světa. Staří, ještě primitivní teriéři, byli dvorními psy malých farmářů a řemeslníků. Chovali je pro ochranu stodoly a kurníků před krysami a predátory. Na loveckých farmách, kde byli chováni bažanti, koroptve a další zvěř, pomocí teriérů likvidovali lišky a jezevce.

Později doplnil užitečné využití teriérů sport. Psí zápasy, běhy, hubení krys a zápasy s býky, byly oblíbenou podívanou pro Angličany v XVI.–XVII. století. Na výsledky podobných zápasů se sázelo. Vítězové soutěží se stali osobitými celebritami. Bojové vlastnosti se snažili upevnit u potomstva.

Pro různé sportovní a hospodářské účely bylo chováno několik desítek plemen teriérů. Například bulteriéry chovali jako neohrožené bojovníky pro štvanci a pro lov velkých zvířat. S erdelteriéry a irskými teriéry lovili vydry. Kerry blue teriéry používali na malá zvířata vyskytující se kolem statku a při lovu se používali, stejně jako španělé, pro hledání a přinášení pernaté zvěře. Hlavní specializací foxteriérů nízkého vzrůstu, skotských teriérů, sealyham teriérů a řady dalších plemen bylo pronásledování lišek a

jezevců v norách. To bylo obzvláště nutné u drůbežích farem a školek. A účastníci parforsních lovů, společně s honiči, bezpodmínečně drželi malé teriéry, aby vyhnali foxhoundům kořist ukrytou v zemních skrýších.

Později se mnozí teriéři začali chovat jako společenští psi. Výsledkem je, že některá plemena ztratila své pracovní vlastnosti. Ale většina teriérů si stále zachovává bojového ducha, energii a loveckou vášeň.

Mezi plemeny teriérů je celá skupina relativně vysokých psů, jejichž formát se blíží ke kvadratickému a samotný druh malých, krátkonohých psů – odvozených od mutačních forem, které pravidelně vznikají u rozmanitých plemen domácích zvířat.

Ze starých plemen teriérů je nejznámější staroanglický drsnosrstý teriér a hladkosrstý black and tan teriér, jejichž krev proudí v mnohých současných plemenech teriérů. Mezi teriéry je celá řada hladkosrstých plemen. Široce rozšířená jsou i plemena drsnosrstá. Dlouhá hedvábná srst, rovná, vlnitá nebo kudrnatá, náleží hlavně plemenům společenského zaměření.

Největší z teriérů je erdelteriér využívající se jako služební pes. Většina plemen teriérů jsou středně velcí a malí psi. Trpasličí teriéři jsou zastoupeni plemeny toy teriérů a yorkšírských teriérů. Nejpopulárnějšími a nejrozšířenějšími ve všech zemích na světě jsou představitelé skupiny vysokých teriérů, kteří se chovají na norování – lišek a jezevců, již byli původně považováni za hlavní předměty lovu u těchto vysoce specializovaných plemen. Z této skupiny je třeba nejprve zmínit velšteriéry, foxteriéry, jedinečné v naší zemi lakeland teriéry a nedávno vyšlechtěné jagdteriéry.

PUDLOVÉ. Pudlové – vyšlechtění staletou kulturou, potomci pasteveckých psů. Dlouhá, hustá vlnitá srst působí dojmem masivní těžké stavby těchto psů. Nicméně ostříhaný pudl se ukazuje jako drobný, velmi elegantní pes, s živým, pohyblivým temperamentem. Pastevečtí psi jsou předky pudlů, kteří z generace na generaci pracovali u stáda s neustálým kontaktem člověka. Museli okamžitě splnit mnoho příkazů a potřeb důležitých k úpravě stáda. Tato práce vyžadovala pohyb a vyrovnanost k zastavování, při nahánění ztracené ovce do stáda. Pes-pastýř musel plnit povely okamžitě a ochotně. Byla od něho vyžadována fyzická a psychická odolnost. Není pochyb o tom, že hlavně tyto vlastnosti pudlovitých pasteveckých psů určovaly popularitu jejich kultivovaných potomků, kteří byli odebráni od stáda pro novou roli přátel a společníků člověka.

V nové kvalitě se přirozená chytrost tohoto psiho kmene proměnila v maximálně rozvitou touhu doprovázet člověka, aktivně se podílet na jeho činnostech, odhadovat jeho přání, předvídat povely a potřeby. To vše vytvořilo povahu pudlů, nepřekonaných cirkusových umělců, jejichž chytrost ve středověku dostala mystické vysvětlení, které přitahovalo "laskavou pozornost" inkvizice. Není náhoda, že se Mefistofeles jeví Faustovi jako pudl. A ve studentské sféře bylo vnímání pudlů symbolem způsobilosti k vědám a v každé korporaci studentů ze západní Evropy až do XVII. století byl bezpodmínečně oblíbený pudl.

V aristokratických domech a chalupách byli pudlové chováni a vysoce ceněni. Byli nepostradatelnými společníky potulných umělců. Do předrevolučního Ruska se pudl jako vymodlené nebo ukradené štěně od milostpaní často stával nepostradatelným pomocníkem chudého venkovského lovce při hledání a střílení kačen. Mimochodem současný kudrnatý retrívr je to samé jako pudl, jen se špatnou, neupravenou srstí. Snadným ovládním nejsložitějších způsobů výcviku se pudl zpravidla ukazuje jako nevhodný pro bezpečnostní službu. Pro tyto psy jsou všichni lidé přátelé a agresivita je pro pudla cizí. Dlouhou dobu byli velcí pudlové registrováni a chováni v klubovém systému DOSAAF, takže podobně jako ostatní byli vycvičeni nejen v obecném výcvikovém kurzu (OKD), ale i pro strážní službu (ZKS). Rozumí, co od nich cvičitel vyžaduje, ale nezažívá dlouhou zlobu, pudlové velmi originálně napodobovali vztek, štěkali a napadali „vraha“, ale, ne vážně, pouze „naznačovali“ napadení a kousnutí.

Nejlepší vlastnosti pudlů jsou vyjádřeny v původním, dalo by se říci v klasickém druhu tohoto plemene, ve velkém nebo královském pudlovi černé nebo bílé barvy, ačkoliv nynější standardy zahrnují také hnědou, šedou (modrou) a meruňkovou barvu. Velikost pudla velkého se pohybuje v rozmezí 45–58 cm. V naší době jsou však nejpočetnější malí (35–45 cm) a miniaturní (trpasličí) pudlové (28–35 cm). Pravými trpaslíky mezi pudly jsou toy pudlové, kteří nedosahují spodního limitu velikosti trpasličích pudlů. Rozšíření a chov těchto psů je komplikován řadou fyziologických ztrát, které jsou doprovázeny zakrnělostí.

Podle struktury srsti je obvyklé rozlišovat vlnité a kudrnaté pudly. V souladu se standardem musí být psi na výstavách upraveni "na lva" nebo podle "moderního" vzoru. Tento i druhý tradiční střih jsou velmi nepraktické a neobvykle náročné. Proto mnozí chovatelé pudlů, kteří se nesnaží o výstavní úspěchy svých mazlíčků, upřednostňují střih „na perziána“, což je lehčí a hygieničtější.

ČTYŘNOHÉ ORCHIDEJE. Narození trpasličích jedinců na základě mutačních změn genetické struktury je pravidelně registrováno u nejrůznějších zvířat. V přírodních podmínkách obyčejně nepřežívají. Mezi domácími zvířaty lidé často zachovávali a upevňovali zakrnělost jako cenný rys. Tak byla vytvořena plemena trpasličích kuřat, trpasličích koní a mnoho dalších plemen společenských psů. Mnozí z těchto plemen – liliputů mají mezi urostlými příbuznými své předky. Takové, jako jsou například knírači malí, toy pudlové, toy teriéři, trpasličí pinčové a řada dalších. Často se zakrnělost spojuje s fenoménem degenerace, infantilnosti a fyziologické slabosti. U mnoha plemen trpasličích psů se to projevuje ve stavbě hlavy se zkrácenou tlamičkou, vypouklým štěněčím čelem, velkýma vypouklýma očima. Často jsou tyto mazlíčci zbytečně vznětliví až hysteričtí. Jsou náchylnější k nemocem, oproti ostatním mají sníženou plodnost a těžko rodí.

Nicméně tvůrci některých trpasličích plemen se dokázali vyhnout fenoménu degenerace u svých mazlíčků řádným křížením původního plemene, kdy řádným šlechtěním zdědili svůj trpasličí vzhled. Následné vyřazení jedinců s nežádoucími vlastnostmi postupně umožnilo získat psy malé a plnohodnotné ve všech ohledech.

Malí, lehčí, společenšší psi byli známí a ceněni ve starověku. Nehledě na své rozměry, zachovávají si nejlepší vlastnosti psiho rodu: chytrost, touhu věrně sloužit člověku, přátelit se s ním, dávat mu svou lásku a něhu. I přes své fyzické možnosti, domácí strážci pozorně chrání své pány i jejich majetek a statečně se snaží o jejich ochranu. Proto si domácí psi zaslouží stejnou lásku a péči jako jejich služební a lovečtí příbuzní. Tito psi jsou nenahraditelní pro své nízké nároky a jako přenosní společníci jsou vhodné pro osamělé, staré lidi a bezdětné páry. Jen nezačínejte tyto malé a křehké psy používat jako předměty nebo živé hračky pro děti. Děti jsou pro tato zvířata impulzivní, ne vždy opatrné a občas i hrubé ve svých hrách.

CHRTI. Chrti jsou známí už od starověku. Jsou zobrazeni na basreliéfech egyptských pyramid a na troskách starověké Asýrie. Evropané se s chrti seznámili během křižáckých výprav. V naší zemi byli tito psi široce rozšířeni již v době Kyjevské Rusi a obyvatelé Střední Asie s nimi dlouho předtím, než se objevili první průzkumníci z Evropy, lovili.

Dlouhonosí, hubení a šlachovití chrti jsou známí svou obrovskou rychlostí při běhu. Ze savců s nimi lze srovnat pouze geparda, který stejně jako oni se může hnát rychlostí až 90 kilometrů za hodinu.

S chrti se loví bez zbraně, na otevřených místech, kde pes může dosáhnout nejvyšší rychlosti, aniž by riskoval náraz do stromu. V předrevolučním Rusku se chrti využívali hlavně při úplných lovech, kterých se účastnili společně s nimi i honičtí psi. Na takových lovech smečka honičů vyháněla zvěř z lesních úkrytů na pole a lovci s chrti, kteří se ukrývali podél okrajů lesů, vypustili své rychlonohé mazlíčky, aby štváli zvíře na poli.

Nyní se tyto velké a drahé lovy už nepořádají. S chrti loví jezdci na koních nebo běžci. Nejzajímavější ze všech, jsou skupinové lovy, během nichž lovci s chrti tvoří tzv. lov se smečkami, tj. řetěz účastníků, kteří jdou nebo jedou ve vzdálenosti třicet a více kroků od sebe. Lovci se pohybují, ostražitě se dívají dopředu, snaží se, aby jim neunikla žádná zvěř, která vyskakuje jako pružina a ptáci vylétávají dopředu.

V tuto chvíli není kdy odepnout vodítko nebo sundat obojek. Proto chrti nevodí na vodítkách a mají je na speciálním řemeni, který jim umožňuje okamžitě psy osvobodit. Trojice chrtů, která tvoří i úplnou sestavu psů na jednoho lovce, se také nazývá smečkou, protože jsou vedeni na jednom řemeni spojujícím obojky přes kroužky. Charakteristickou vlastností ruských psů a chrtů je jejich chování na řemeni. V průběhu dlouhého, někdy i vícehodinového hledání jsou to obvykle flegmatictí psi, kteří se ostražitě dívají dopředu a do stran, aby okamžitě reagovali na zvedající se zvěř.

Tato kvalita, která je na zkouškách chrtů hodnocena jako „bystrost“ je v rozporu se snahou najít zvěř pomocí čichu. Proto se již staří chovatelé chrtů snažili potlačit čichový smysl svých mazlíčků při práci na stopě. Vždyť pes, když skloní hlavu k zemi i na krátkou dobu, riskuje, že propásne vzácné okamžiky při začátku pronásledování. Ze stejného důvodu je cvičení chrtů v průběhu všeobecného výcviku zbytečné, v důsledku čehož se pes nedívá tolik do prostoru jako na majitele.

Může se zdát, že je důležitá každá vteřina, aby si pes všiml zvířete a „osvobodil se z řemene“, uvolnil jeden z kroužků. Avšak během těchto okamžiků se zající podaří utéct padesát a více metrů. Blesková střela – jeden ze psů už dohání zvíře, nutí ho uhnout a ostře mění směr. Jedná se o tzv. útěk, kdy pes zpomaluje rychlý běh zajíce a umožňuje jinému psovi dohnat ho, zatímco první utíká ze setrvačnosti dál a pak znovu pokračuje v lovu. Jestli je smečka nebo pár chrtů rychlá, pak následuje prudký běh a nakonec se zvěř nachází v zubech psa, který se při uchopení kořisti neudrží na nohách a přepadne přes hlavu k zemi, ale nepouští kořist. Lovci vzrušeně pozorují práci chrtů a sami aktivně pomáhají chrtům vyprošťovat zvěř z porostů, nor a keřů, kde psi ztrácí svou kořist z očí. Proto je na takovém lovu nutný kůň, ačkoliv s tak velkým počtem zvěře na rovných polích je možné lovit s chrtů i pěšky.

Asijské chrtů pracují odlišně – tazy, taigani a jiní. Obvykle na lovu volně hledají, snaží se najít zvěř nejen zrakem, ale i čichem. Vždyť v hustých asijských porostech se zvěř ukrývá v houštích a ve vysoké trávě. Zvíře, vyhnané na otevřené místo, se snaží ukryt v nejbližší houštině, ve které ji pes znovu pomocí čichu objeví. Skok za zvěří, jak se říká „na zajíce“, se mnohdy nahrazuje prací pomocí čichu, což je na otevřených ruských prostorech zcela nevhodné.

Asijské chrtů vytvořené pro lov na „svě“ půdě prohrávají s ruskými psy a chrtů na ruských prostorech. Ale ve své zemi jsou nejlepší v lovu, díky jedinečné kombinaci čichu, hbitosti a ohromné vytrvalosti silných noh psů – vytrvalců.

LAJKY. Jedná se o celou skupinu severních psů se špičatými ušima různých specializací. V dnešní době jsou nejrozšířenější lovecké lajky. Blízké jim jsou také špicovité lajky honící jeleny, zmíněné v části o pasteveckých psech. Extrémní podmínky tundry kultivují tažné psy, kteří mají blízko k vlčímu typu.

HONIČI. Současní honiči jsou potomci starých loveckých psů, se kterými se kdysi lovila velká zvěř – jeleni, divočáci, tuři a zubři, lovci – jezdci byli ozbrojeni pouze chladnými zbraněmi. Ve stejnou dobu se vytrvalí a pružní psi hodiny hnali po stopě, štváli zvěř do vyčerpání, zatímco lovci – jezdci na koních se orientovali podle jejich hlasů, uháněli po stopě, aby pomocí kopí nebo dýky ukončili lov. Přibližně tak probíhají parforsní hony s anglickými honiči – foxhoundy a v dnešní době je objektem pronásledování z větší části liška, zřídka jelen.

V Rusku až do poloviny minulého století se honiči používali hlavně v kompletních lovech se psy proto, aby vyhnali zvěř z lesa na okraj, kde na ni čekali lovci se svými rychlonohými miláčky. Zde byli psi zvyklí pracovat ve smečkách po dvaceti a více dvojicích, jak bylo obvyklé nazývat honiče různého pohlaví, kteří byli zvyklí spolupracovat při práci a provádět ji na vzájemně propojených obojicích (také dvojice).

Později, se zrušením nevolnictví, se rozšířil lov pomocí pušek a honičů, při kterém psi pracují samostatně, ve dvojici nebo v malých smečkách. V současné době je to jeden z nejčastějších lovů, který se ujal na loveckých farmách, u loveckých společností a u mnohých milovníků honičích psů. S jedním honičem či s páry honičích psů se loví zající

a lišky, méně často divoáci, srnky a jeleni. Smečka honičů skládající se ze 6–12 psů pomáhá k úspěšnějšímu lovu vlčích mláďat, protože bez psů je už velmi obtížné dostat již odrostlé vlčí mláďata na linii střelců. Dobrý pár nebo i jeden pes přivede lovce k výstřelu dokonce i na rysa.

Hlasy honičů jsou velmi originální, lovci už od dávných dob u nich hodnotili nejen hlášení (hlasitost), ale také originální zabarvení, nízký hlas – basový (basy), vysoký, někdy s metalickým nádechem. A hlasitý štěkot (měnící se zabarvením) nejlepších honičů občas vyvolává dojem, že za zvířetem běží ne jeden, ale dva nebo tři psi. Takovými vlastnostmi se v Rusku odlišuje chování ruských od anglo-ruských honičů a také západních plemen: foxhoundi, bíglové, estonští a litevští honičí psi.

Zvíře pronásledované honiči utíká svými cestami, aniž by opustilo svou oblast. Cesta zvěře, která utíká psovi, má formu nepravidelných kruhů, protínajících se nedaleko od zálehu nebo ve středu teritoria zvířete. Lovce, který zná jeho zvyky a orientuje se podle hlasu psa (psů), má příležitost zkřížit cestu zvířeti a úspěšně ho zastřelit. Během mnoha generací v ruských, anglo-ruských rasách honičů foxhoundů, bíglů a některých dalších byl proveden výběr pro stanovení vytrvalosti, jemného čichu, kultivovaly se hlasy s originálním zabarvením a další vlastnosti, zajišťující úspěch při lovu.

Tito pružní a bystří psi (rychlí na lovu) vytrvale pronásledují zvěř a ženou ji daleko za stálého hlášení, takže hon „přechází do ticha“, pak se opět stane slyšitelným, protože zvěř se přibližuje se štěkotem psa po hranici svého teritoria, které je určeno cestami a ochozy zvěře.

V zemích západní Evropy a pobaltských států se takový lov už neuskutečňuje. Tam se praktikují hlavně společné lovy, na kterých jsou zvířata vyháněna na střeleckou linii honci, psi jim pouze pomáhají vyhnat zvěř a po výstřelu se používají k nalezení zraněných zvířat. Na takových lovech se nejlepší vlastnosti našich plemen honičů ukázaly jako nepotřebné – pružnost, vytrvalost a rychlost. Naopak, zde překážely. Pro západoevropské společné lovy potřebovali psy, pracující při honě i na stopě raněného zvířete, aniž by ztratili kontakt se svým vedoucím lovcem a pomocí velmi citlivého čichu vypracovali (pracovali) i starší mnohahodinovou stopu zraněného zvířete. Tyto vlastnosti měli staří honiči pracující na krevní stopě – bloodhoundové, kteří byli do jisté míry používáni při chovu bavorských, hanoverských a některých dalších ras barvářů. K této skupině honičů je možné přiřadit mladou, nedávno vytvořenou rasu lotyšských honičích psů.

Lov s honiči je běžný v lesích, lesostepní zóně a v horách. Lovecké období je podzim a začátek zimy, než napadne množství sněhu, které brání psům pracovat. Honiče chovají hlavně venkovští obyvatelé, lovci z dělnických vesnic a regionálních center. Mezi obyvateli velkých měst mají tyto psy pouze nejvášnivější milovníci. Vždyť rasy honičů nejsou vytvořeny pro domácí využití. A je nebezpečné lovit s těmito psy blízko města, u členitých, rušných silnic a železnic. Zde se honiči velmi často ztrácejí nebo umírají pod koly vozidel. Na loveckých farmách loveckých společností se honiči chovají častěji než jiní psi. Lov s honičem na zajíce nebo lišku je velmi populární a tato zvěř je všude

rozšířená. Vedení honičů na lovu je relativně lehké, může jej provádět i méně zkušený myslivec. S dvojicí honičů, a dokonce i se samostatným honičem může střelec současně sloužit až pěti lovcům.

JEZEVČÍCI. Jedná se o starou a velmi zvláštní skupinu loveckých psů, která úspěšně kombinovala bojové vlastnosti důležité k získání zvěře z nor a sklony k práci na stopě s neustálým hlášením, které jsou charakteristické pro honiče.

Milovníci jezevčků ve snaze zdůraznit výjimečnost svých miláčků povyšují jejich původ do doby starověkého Egypta s odkazem na obraz malých krátkonohých psů objevených během archeologických výzkumů. Vždyť rasy nejsou charakterizovány jen jedním rysem, dokonce takovým typickým, jako je krátkonohost. Koneckonců zkrácené končetiny, někdy kombinované s jejich zakřivením jsou široce rozšířená mutace, na základě které byla vyvozena celá řada plemen malých honičů, krátkonohých teriérů, celá řada domácích psů a dalších.

K formování plemene jezevčků došlo kolem XVI. století, což vůbec nesnižuje jejich přednosti a výjimečnosti. Právě v XVI. století s vynalezením a rozšířením střelby broky lovci v západní Evropě potřebovali psy, kteří byli schopní vyhnat zvěř z nory k výstřelu, zadávit lišku při podzemní bitce nebo pomoci ulovit jezevce. A zájem o vyhubení těchto zvířat byl podmíněn rozvojem bažantů, snahou ochránit koroptve před predátory a dalšími pernatými dravci. V Anglii byla v té době chována různá plemena teriérů pro lov v norách. Němečtí lovci chovali své národní plemeno jezevčků. Nevíme, jaké krátkonohé mutanty původně při vytváření rasy používali. S největší pravděpodobností šlo o malé honiče typu baset nebo slovenský kopov, z nichž byli pro lov v noře vybráni nejmenší a krátkonozí psi.

Samotné zmínky o krutých „tlamatých a zubatých“ nornících naznačují, že ve snaze posílit bojovnost plemene se jeho tvůrci uchýlili ke křížení i s malými buldoky. Tito však předávali příliš mohutné tělo, které nevyhovovalo pro práci v úzkých norách, a proto se museli vzdát bezcitných „tlam“.

Následující výběr a veškeré šlechtění plemene, bylo zaměřeno na utváření malého a silného typu s úzkým tělem a dlouhým nosem psa. Výsledkem je, že na konci XVII. století jezevčici získali svůj klasický vzhled, který se zachoval až do dnešní doby. Zpočátku byli jezevčici chováni hlavně německými lesníky, mezi jejichž povinnosti patřilo hubení dravců a organizace společných lovů. Obrovský zájem o toto plemeno byl stimulován organizací prvního klubu milovníků jezevčků v Německu v roce 1886 a brzy se toto pozoruhodné plemeno rozšířilo do všech zemí na světě.

Standard jezevčků byl původně považován za jedno plemeno, lišící se pouze třemi typy srsti. Počáteční a nejrozšířenější typ je hladkosrstý jezevčík a později byla vyšlechtěna plemena drsnosrstá a dlouhosrstá. Uvnitř těchto plemen jsou jezevčici rozděleni do skupin podle jejich velikosti. Německé standardy jsou stanoveny váhovými ukazateli, více než 7 kg – těžký typ, od 4 do 7 kg – lehký typ/trpaslíci/, méně než 4 kg - králičí jezevčici.

V naší zemi nejsou stanoveny váhou, ale velikostí; pro standardní jezevčíky 22–27 cm v kohoutku, pro trpasličí – 16–21 cm, pro králičí – 12–15 cm.

Při křížení hladkosrstých jezevčíků s dlouhosrstými nebo s drsnosrstými je struktura srsti zděděna podle klasického Mendelovského schématu na základě dominance původního typu. Donedávna se majitelé často uchýlovali k takovému křížení při nedostatku jedinců malých odrůd a také k osvěžení krve nebo ve snaze zlepšit různé vlastnosti svých miláčků.

Jezevčíci vyšlechtění pro lov si zachovávají neutuchající touhu vyhledávat, útočit a hnát po stopě nejrůznější zvěř s neustálým štekáním. Lišku úspěšně vyhání z nory na výstřel. Na jezevce útočí, zatlačují ho do uzavřené části a tam ho drží do té doby, dokud nepřijde lovec a nevykope pro něj východ. Poměrně slabý bojovník je psík mývalovitý – jezevčík jej nejčastěji vytahuje z nory napůl udušeného. Stejně úspěšně používají jezevčíky i pro nadzemní lov jako honiče. Jezevčíci, kteří mají ojedinělý čich a hluboký hlas, pružně pronásledují na stopě různé druhy zvířat, od zajíce a lišky po srnku, jelena a divočáka. Je typické, že se zajíci a srnky příliš nebojí svého pronásledovatele, jezevčíci se na honu pohybují v malých kruzích a postupně zvěř přivedou před loveckou zbraň, ne hůř než při lovu se statnými honiči. Na kolektivním honu slouží jezevčíci jako naháněči. Milují vodu a ochotně přináší střelené kachny z vody, pokud tomu nebrání houštiny rákosí, které jsou pro tak malého psa nepřístupné.

V boji se zvířaty v norách se jezevčíci neliší svou bezmeznou odvahou od teriérů, která je pro ně charakteristická. Při napadení protivníka jezevčík ani na okamžik nezapomíná na svou vlastní bezpečnost a snaží se zvítězit nejen svou obratností, ale někdy i vytrvalou mnohahodinovou prací.

Jezevčíky je možné používat pouze pro lov na planinách nebo v období, kdy je málo sněhu. V hlubokém sněhu se musí nosit v batohu při přechodech od nory k noře...

Kromě lovců chová jezevčíky i mnoho milovníků psů jako domácí mazlíčky. Tito psi jsou chytrí a přizpůsobiví, můžou být bez lovu, na rozdíl od temperamentních teriérů. Pokud psovod nelovec vypustí svého mazlíčka na umělou noru a získá diplom ze zkoušky, pak se jeho pes účastní chovatelské práce za stejných podmínek, jako je tomu u loveckých psů.

OHAŘI. Hlavním účelem ohařů je lov pernaté zvěře žijící v trávě, keřích, v houštinách a na březích vod. V tomto případě pes označí místo, kde ptáka našel, tj. charakteristické postavení v napjaté póze.

Rozlehlost naší honitby je nekonečná a bez hranic. Na seznamu ulovené zvěře ohařů, jsou různé druhy bahenní, lesní a vodní zvěře. Takže různorodost práce vašeho miláčka se projeví při všech druzích lovu, ale hlavně při lovu pernaté zvěře. Lovec po celou dobu zaujatě sleduje vášnivé hledání psa, jeho snahu najít zvěř, kochá se jeho jedinečným postojem, když uslyší třepotavé šustění křídel vylétající zvěře.

Není potřeba tajit, že je nutné napravit více než jednu chybu, která se často na tomto vzrušujícím lovu děje. Lov s ohařem je jedním z nejpohyblivějších lovů v našem sportu. Je zde mnoho fascinující střílby a nejkrásnějších momentů. Úlovky z tohoto lovu jsou z gastronomického hlediska velmi cenné a lovce vůbec nezatěžují. Mohou být vždy použity jako očekávaný a delikatesní doplněk na stole.

Mezi nejrozšířenější psy v naší zemi patří již dlouho využívání ohaří, vyšlechtění v Anglii: pointer, angličtí, irští a skotští setři. V posledních desetiletích u mnohých našich lovců byli populární také němečtí ohaří – krátkosrstí a drsnosrstí. Kromě těchto rozšířených plemen existují také ojedinělé exempláře německých dlouhosrstých ohařů, malých münsterlandů a maďarských ohařů, kteří nejsou příliš rozšíření.

Setři a pointeri vyšlechtění Angličany jsou často nazýváni ostrovními ohaří na rozdíl od kontinentálních plemen vytvořených německými, francouzskými a jinými chovateli Evropského kontinentu.

ŠPANĚLÉ. Skupina španělů se skládá z více než deseti plemen podobného vzhledu a využití. Všichni jsou setrovití psi malého vzrůstu s dlouhými ušima a uměle zkrácenými ocasy.

Hlavním úkolem španělů je hledání pernaté zvěře ukrývající se v trávě, keřích a v pobřežních houštinách vodních rostlin. Španělé nevystavují. Cítí zvěř, španěl za ní vyrazí, někdy ji pronásleduje štěkáním, nutí ji vzlétnout a po úspěšném výstřelu ji najde a přinese lovcovi.

Absence vystavování a malá velikost španěla mu omezuje hledání na třicet – čtyřicet kroků po obou stranách lovce. Jestli hledání španěla bude širší, což se občas stává při nesprávném výcviku a pes se neustále vzdaluje, pak výstřely nedosahují cíle, protože ptáci vylétávají příliš daleko. Malý a přirozeně poslušný španěl se však snadno udržuje v požadovaných mezích a jeho výcvik je mnohem jednodušší než výcvik vysoce specializovaného ohaře.

Všichni nebo téměř všichni španělé velmi milují vodu, ochotně plavou, někteří se dokonce potápí. Mezi městskými milovníky existuje názor, že je španěl univerzální pes, vhodný především na lov kačen. To však není úplně pravda. Naopak příliš blízké hledání a malý vzrůst španělů jsou nevýhodné tam, kde je zvěře méně a pro její nalezení je potřeba se psem procestovat široký prostor. Pro tyto psy je obtížné procházet přes vysoké křoví, v mechových bažinách, v podmáčených hustých houštinách pobřežních rostlin, zkrátka v těžkých a silných, jak říkají lovci, půdách. Tam, kde je lovec nucen brodit se po kolena ve vodě, španěl musí plavat, občas se prodírat houštím. V takových podmínkách se malý nadšený pes na lovu úplně unaví i za méně než hodinu. Proto je uplatnění španěla nejúspěšnější na lehce dostupných půdách, bohatých na zvěř, na otevřených travnatých mýtinách, na „čistých“, řídké zarostlých rybnících a snad i v lomových rašeliništích, kde není potřeba široké hledání.

V Anglii, ve vlasti španělů, jsou používáni hlavně pro lov v parcích na bažanty a koroptve. Na hledání ptáků na stálých „kachních“ místech jsou používáni retrívři nebo velcí vodní španělé vyšlechtění z německého ohaře. Nicméně v posledních letech se španělé mimořádně rozšířili, zejména u městských lovců. Významnou roli zde hrála mobilita, podmanivý vzhled a milá povaha a také lehkost učení. Navíc moderní doba a pravidla silně omezily možnosti lovu s vysoce specializovanými ohaři a honiči, v domě je španěl vhodný jako ztělesnění loveckého snu, jako společník milovníků přírody na procházce, která neslibuje zvláštní úlovek, ale přinese větší potěšení z doprovodu čtyřnohého přítele. Španělé byli úspěšně používáni na společných lovech a při stříbě spárkaté zvěře. Osvědčili se jako dobří pomocníci honců a při práci na krvavé stopě zraněné zvěře.

To vše vedlo k tomu, že každým rokem roste počet milovníků, zejména začátečníků, pořizujících si španěly, a na výstavách se kruhy těchto psů stávají mimořádně početnými.

RETRÍVŘI. Zástupci této skupiny plemen – labradorský, zlatý a kudrnatý retrívř byli u nás až donedávna známí pouze z literatury. V posledních letech Rusové přivezli a dokázali chovat mnoho nejrozšířenějších labradorských a zlatých retrívřů.

Hlavním účelem všech retrívřů je práce s kachnou, hledání ptáků ukryvajících se v křoví a přinášení mrtvých ptáků z vody. Zároveň se tito psi úspěšně používají při lovu spárkaté zvěře jako honiči. Když najdou ukrytou zvěř v křoví a ohlásí ji, umožní myslivcům včas přeorganizovat nahánění a úspěšně vyhnat zvěř na linii střelců, což je obzvlášť důležité při lovu divočáků. Kromě toho výborný čich, pružnost a klid umožňuje retrívřům skvěle pracovat na krevní stopě zraněných zvířat. Kromě lovu jsou retrívři úspěšně používáni v celní službě k hledání drog a jako průvodci pro nevidomé.

VÝSTAVY PSŮ

Výstavy psů, ptáků a dalších zvířat se v evropských zemích pořádají od poloviny minulého století. Postupně se staly obrovským podnětem k chovu, zdokonalování a propagaci plemen.

První výstava psů se konala v Anglii v roce 1859. Asociace pro ochranu zvířat v Rusku v roce 1869 poprvé zorganizovala výstavu psů a malých zvířat. Pravidla pro pořádání této výstavy byla zveřejněna tentýž rok v Časopise o lovu a chovu koní na str. 570–571 a 628–631. Od roku 1874 císařská společnost opravdového lovu a poté i další ruské lovecké organizace začaly systematicky pořádat speciální výstavy psů. Na současných městských a krajských výstavách se provádí přehled a základní popis celkového stavu čistokrevných psů. Na krajských, národních, všeruských a mezinárodních výstavách se obvykle vystavují nejlepší jedinci daného plemene pro chov. Posudek na výstavách popisuje výhody a nedostatky každého jedince a dává chovatelům neocenitelný materiál pro výběr a volbu chovných jedinců.

Výstavy navíc slouží k propagaci chovu čistokrevných zvířat, přináší do chovu psů snahu přiblížit se k dokonalosti plemene.

Pro vášnivé kynology se výstavy stávají osobitými svátky, kdy se setkávají s přáteli a stejně myslícími lidmi, místem, kde se shrnují výsledky chovatelské práce, výsledky mnohaletého hledání úspěšných chovných jedinců, jejich vhodných spojení a nejlepších metod chovu oblíbených plemen. A začínající kynologové se na výstavách poznávají s exteriérem plemen, názorně vidí výhody kulturního (soutěžního) a správného chovu svých mazlíčků. Rozhodnutí pro volbu a výběr psů pro chov je zde srozumitelnější a přesvědčivější.

PRAVIDLA KONÁNÍ VÝSTAVY

Až donedávna pravidla pro pořádání výstav v naší zemi přísně reguloval Celosvazový kynologický výbor, při nyní již zrušeném Ministerstvu zemědělství SSSR. Tato pravidla byla podrobena zasloužené kritice a nyní se mění. Změny, které představili pořadatelé, určují účast na výstavách skupin plemen jedné nebo druhé specializace – služební, lovecké nebo amatérské. Pravidla výstavy určují rozdělení psů do skupin podle pohlaví a věku a také na speciální kruhy: pracovní psi, chovní, šampióni, veteráni, smečky, dvojice, skupiny, celkové hodnocení (individuální hodnocení) a další. Výstavy na mezinárodní úrovni se konají v souladu s pravidly FCI. Republikové, mezioblastní (krajové), oblastní a okresní výstavy se konají v souladu s pravidly přijatými ústředními orgány federace služebního, loveckého a amatérského chovu psů s přihlédnutím na specifika každého z těchto směrů. Kromě toho kluby milovníků jednotlivých plemen a skupin plemen, například – chrtů, teriérů, pořádají speciální výstavy pouze pro tyto skupiny. Jejich stav zpracovávají organizátoři na základě obecně uznávaných pravidel s přihlédnutím ke standardu každého plemene a na jejich pracovní využití.

Upřesněné informace o pravidlech jsou obsaženy v katalogu výstav. Výstavní posudek se provádí po rozdělení do skupin podle pohlaví a věku, takže v každé skupině se hodnotí každý jedinec a určí se jeho umístění v souladu s jeho přednostmi a nedostatky.

Nejmladší skupinu nebo 1. věkovou skupinu představují psi od 9 do 18 měsíců. Druhou skupinu, – střední věk tvoří psi od roku a půl do 3 let. Starší skupina neboli 3., jsou psi od 3 do 10 let. Takové rozdělení je stanoveno tradičními pravidly pro výstavy v naší zemi.

Pokud se výstava koná podle pravidel FCI, jsou psi rozděleni na dvě věkové kategorie: mladší – od 9 do 18 měsíců a dospělí psi – od 15 měsíců. Dospělí jsou hodnoceni ve čtyřech třídách: otevřená, pracovní, šampióni a veteráni. Ve třídě pracovních psů jsou registrováni pouze ti, kteří mají osvědčení o zkouškách. „Otevřená třída” – určená pro všechny psy starší 15 měsíců bez ohledu na to, jestli dříve získali nebo nezískali ocenění. Třída veteránů je pro psy starší 8 let. Majitelé řeší otázku, jestli zaregistrovat svého psa do jedné nebo druhé třídy, z hlediska jednoduššího získání prvního místa v kruhu, kvůli

možné konkurenci. Konkurence v otevřené třídě je zpravidla silnější než ve třídě pracovních psů.

Pokud jeden majitel vystavuje dva psy stejného pohlaví a usiluje o vedení v kruhu, pak se je přirozeně pokusí zapsat do různých tříd, aby vynikal v obou.

Kromě skupin odlišujících se pohlavím a věkem, mohou pořadatelé každé výstavy stanovit soutěže v doplňkových disciplínách, skupinách nebo konkurzech, například v kruzích celkového hodnocení (individuální hodnocení), v soutěžích chovných, závodních psů a ve skupinách párů.

Výstavy na mezinárodní úrovni (certifikované v systému RKF a CACIB) se konají podle pravidel FCI. A znalecký posudek se provádí na základě norem, přijatých touto mezinárodní organizací. Kvůli tomu se vystavovatelé a rozhodčí z jiných zemí, kteří jsou pozváni na takové výstavy, nemohou řídit národními pravidly a standardy.

Hodnocení psů na výstavách, kde nejsou stanovena mezinárodní pravidla, neodpovídají (dokonce si protirečí) hlavnímu účelu výstavy – názorné hodnocení a propagace vzorových exteriérních standardů a porocí v plemenech.

Kompletnosti a srozumitelnosti při plnění tohoto úkolu je dosaženo následným porovnáním psů, kteří se umístili na prvním místě ve svých třídách se známkou "výborný", pro určení nejlepší feny a nejlepšího psa v plemeni. Pak je srovnávají mezi sebou a určí nejlepšího psa v plemeni.

Na konci odborného posuzování plemen jsou nejlepší představitelé porovnáváni mezi sebou. Nezkušení diváci považují porovnávání různých plemen psů a jejich snahu získat nejlepší místo za skvělou show. Ale to tak úplně není: tato část odborného posuzování je svěřena pouze nejkvalifikovanějším odborníkům, kteří při porovnávání nejlepších z nejlepších zástupců plemene určují vítěze, který se nejvíce přibližuje k ideálu plemene, bez nedostatků jak celkového, tak i obecného exteriéru, zobrazeného v nejlepší formě a šikovně předvedeného v kruhu. Aby se předešlo chybám ve srovnávacím kruhu, musí odborník perfektně znát všechna předváděná plemena, být dostatečně objektivní, aby se oprostil od osobních preferencí a byl schopen přesvědčivě odůvodnit svá rozhodnutí, poukázat na výhody i nejmenší nedostatky vystavovaných psů.

Posuzování psů – veteránů (od 8 let a starší) se neprovádí na všech výstavách a není vždy racionální. V zahraničí jsou psi, kteří překročili věkovou hranici krytí, zapsáni na výstavě a hodnoceni v kruhu veteránů plemene, aby ukázali milovníkům plemene předky vynikajících psích linií, názorně předvedli jejich skvělou formu v daném věku a předali zkušenost s dobrou péčí o naše mazlíčky. Pro milovníky každého plemene jsou výstavy takových veteránů velmi zajímavé. Bohužel na mnoha amatérských výstavách u nás jsou veteráni všech plemen vystavováni ve společném kruhu. Zároveň je vystavovatelé, zamilovaní do svých přestárých mazlíčků, zapisují na výstavu bez ohledu na jejich stařecké onemocnění, a kruhy veteránů se mění ve smutný průvod různých plemen invalidů, jenž ničí svátek chovatelů.

Krásné a zajímavé jsou kruhy "Dítě a pes", "Mladý vystavovatel", které se konají od dávných dob na zahraničních výstavách a nedávno i u nás. Při správné organizaci se kruh "Dítě a pes" mění ve velmi krásnou a milou přehlídku dobře vychovaných psů, které vedou děti od 5 do 10 let, jsou svátečně oblečené a plně zodpovědné za své domácí mazlíčky. Hubená dívka slavnostně vede anglického chrta, který je stejně velký jako ona. Levá ruka je na karabině poblíž obojku, pravá koriguje zespod tlamu psa, dává mu obzvláště hrdý postoj, veškerá pozornost je soustředěna na psa a oba jsou tak dobří, že se na ně vzpomíná mnoho let. A pak pětiletý otesánek v kovbojském kostýmu, který nešetří silami, "řídí" mohutného psa, který zase pečlivě vede svého neklidného vůdce. V konkurenčním „boji“ s nimi úspěšně soupeří drobek v růžových šatech s nádherným maltézským psíkem a mnoho dalších mladých vystavovatelů. Každý účastník této přehlídky mládeže obdrží cenu – plyšovou hračku, obrázkovou knihu nebo jiný dárek. Jejich zhlédnutí zahřeje diváky u srdce a obdrží značnou dávku laskavosti. Rodina vystavovatelů se stává přátelštější a pečuje jak jeden o druhého, tak i o mazlíčka. „Mladý vystavovatel“ je soutěž, kde začínající psovodi prokazují schopnost vystavovat psa. Obvykle absolvují speciální výcvikový kurz. Na velkých výstavách se tato soutěž koná ve dvou etapách: první je představení vlastního psa, druhá je ukázat odborníkům cizího psa v kruhu, kterého si vylosoval. V našem "pluku" psovodů roste nová krev...

Činnost majitelů – chovatelů na výstavách byla v Rusku odedávna ukazována v kruzích s chovnými psy a současně i s jejich potomky. Lovci vystavovali v kruzích dvojice (páry různého pohlaví), smečky a tlupy; milovníci chrtů předváděli smečky. Tyto soutěže si našly své místo na zahraničních výstavách (organizovaných podle pravidel FCI) a v posledních letech se obnovují i na ruských výstavách. V kruzích chovatelských skupin (chovných stanic) se hodnotí celková úroveň kvality, vyrovnanost a stejnorodost skupiny, která je tvořená z několika psů narozených u jednoho chovatele, bez ohledu na věk vystavovaných potomků. V kruzích chovných psů vystavují fenu nebo psa a jejich přímé potomky. Výstavní posudek v těchto kruzích je stejně složitý a zodpovědný jako v kruzích nejlepších psů výstavy.

HODNOCENÍ (KOMPLEXNÍ HODNOCENÍ) PSŮ

Hodnocení nebo celkové hodnocení psů se provádí na výstavách chovu loveckých psů od roku 1951. Systém individuálního hodnocení byl zaveden pro chov domácích psů během řádění lisenkoisma, kdy byl vědecký genetický přístup v chovatelské práci přerušen represivními metodami. Zavedení individuálního hodnocení bylo provedeno shora – podle linie tehdejší "Glavochoty".

Původně byl tento systém založen na srovnávání exteriéru s vrozenými vlastnostmi psů. Toto srovnávání je však velmi mylné. Koneckonců, dobrý exteriér je primárně funkční, protože zajišťuje zdraví, vytrvalost, přirozený volný pohyb a charakteristický styl práce pro dané plemeno. Kromě toho je exteriér druhým rodokmenem neboť charakterizuje nejen příslušnost k plemeni, ale i úroveň čistokrevnosti a příslušnosti k určité linii, tudíž – vnitřní, zároveň i pracovní vlastnosti.

Při chovatelské práci se všemi zvířaty se v první řadě bere v úvahu původ rodičů a upevnění nejcennějších vlastností plemene po celou řadu generací. Každý vzdělaný chovatel chápe hodnotu stálosti přenosu těch nejlepších vlastností plemene, které jsou zakotveny v předních liniích a chovech zvířat. Naopak Lysenko a jeho „tým“ zcela odmítli roli genofondu v řadě generací. Při individuálním hodnocení psů se to odrazilo v tom, že hodnocení jejich původu je na posledním místě v tabulce určeno průměrnými údaji v mezích „dobré“ a existence diplomu 3. stupně v první (rodičovské) generaci předků. Za tuto (rodičovskou) řadu předků se uděluje 10 bodů z 20 a vlastnosti předchozích generací se vůbec neberou v úvahu – nahlíží se na ně jen jako na přezdívký!

Tímto způsobem byl úplně převrácen systém hodnocení původu kvality všech řad předků, upevnění různých znaků v chovu, v linii zvířat. Jedním slovem byly ignorovány vědecké základy chovatelské práce se zvířaty. A takový systém hodnocení původu může pouze zmást chovatele psů – amatéry (kteří jsou většinou mezi našimi obdivovateli)...

Stejně nesmyslné je současné hodnocení psů z hlediska kvality potomků. Ve všech odvětvích chovu je kvalitní chovný jedinec – zlepšovatel. Ale v chovu psů je „elitní“ třída zařazena na základě mechanického sčítání bodů s minimálním rozdílem v jejich výpočtu pro nejvyšší a pouze průměrné ukazatele kvality potomstva. Závěrem je, že v chovu psů do třídy „elita“ spadají samci se čtyřmi potomky a samice se dvěma potomky, kteří jsou hodnoceni jako „dobří“ a s diplomem 3. stupně. Tak jací jsou tedy tito zlepšovatelé, pokud dávají horší potomky, než jsou oni?!

Progres v rozšíření různých zvířat zajišťuje možná včasné posouzení chovného materiálu pro jeho racionální využití. Ve všech typech chovu zvířat existuje pojem „elitní mladé zvíře“, a v oblasti růstu rostlin – dokonce „elitní rostlina“; tato klasifikace je založena na posouzení původu a v chovu zvířat – i exteriéru.

4.1. Komentář k překladu

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala knihu „Кинология“, která se zabývá obecnou kynologií, historií, jejím vývojem, vývojem plemen a dalšími odvětvími, jež ke kynologii patří. Knihu napsali V. Gusev a E. Guseva. Z této knihy jsem si pro překlad zvolila čtyři kapitoly.

První kapitola se věnuje klasifikaci plemen psů. V této kapitole bylo pro mě složité správně přeložit jednotlivá plemena psů, která jsem hledala v atlasech psů a na internetu. Další stěžejní situací byly v této kapitole procesy spojené s lovem a myslivostí. S tímto problémem mi pomohl můj otec – myslivecký hospodář. Seznámil mě s jednotlivými druhy lovů i jejich průběhem, a díky tomu jsem se v překladu lépe orientovala a snáz přeložila pasáže, které se týkaly tohoto tématu.

Poslední tři kapitoly pojednávají o výstavách psů, o pravidlech jejich konání a o hodnocení psů. K těmto kapitolám bylo potřeba si pročíst různé příručky o výstavách a kynologické knihy.

Na závěr tedy mohu říct, že tento překlad pro mě nebyl tak jednoduchý, jak jsem si ze začátku myslela. Kromě mnoha plemen, která bylo potřeba hledat v různých atlasech, byly zde velmi složité pasáže, u kterých byly potřeba vědomosti z této oblasti, aby byl překlad správně formulován.

4.2. Problémové části v překladu

Jak už jsem zmínila výše, značným problémem při překládání byl překlad plemen psů. Mnohá šla dohledat na internetu, ale u problematičtějších případů jsem musela použít atlas psů. Jako příklad mohu uvést:

<i>кинг чарлз спаниель</i>	<i>kavalír King Charles španěl</i>
<i>принц чарлз спаниель</i>	<i>king Charles španěl</i>
<i>малый мюстерлендер</i>	<i>malý müssterlandský ohař</i>
<i>шнауцер</i>	<i>knírač</i>
<i>венгерская легавая</i>	<i>maďarský ohař</i>

Následovala plemena, která bylo možné přepsat pomocí transkripce. Jedná se o překlad, kdy se při překladu používá zvuková podoba slova. V tomto případě nebylo možné využít jinou metodu. Například:

<i>фокстерьер</i>	<i>foxtériér</i>
-------------------	------------------

Dále byla v textu plemena, která jsem přeložila téměř bez problému. Buď jsem již při přečtení hned věděla, o které plemeno se jedná, nebo jsem se ujistila v atlase. Například:

<i>керри-блю-терьер</i>	<i>kerry blue teriér</i>
<i>вельштерьер</i>	<i>velšteriér</i>
<i>селихамтерьер</i>	<i>sealyham teriér</i>
<i>английский сеттер</i>	<i>anglický setr</i>
<i>золотистый ретривер</i>	<i>zlatý retrivr</i>
<i>королевский пудель</i>	<i>pudl královský</i>

Následujícím problémem byl překlad zkratk neboli tzv. abreviatury. Termín „zkratka“ má mnoho různých definicí a nelze jej chápat jednotně. Zkratky se nejčastěji vyskytují v mluvené i psané podobě, nebo pouze v psané podobě. Jednotlivá slova a také slovní spojení různého druhu a struktury jsou plné formy. Pouze z těchto plných forem se mohou zkratky tvořit. Tyto plné formy nejsou zkratkami úplně vyjádřeny, proto zkratka ani plná forma nejsou formálně identické. Mají pouze stejný pojmový význam.⁷⁶ V ruštině je zkratka definována jako podstatné jméno složené ze zkrácených slov, která „vstupují“ do výchozího slovního spojení. Poslední složkou abreviatury může být také celé (nezkrácené) slovo.⁷⁷

Zkratky můžeme členit na typy podle mnoha kritérií. Existují klasifikace, jež jsou založeny pouze na jednom kritériu, ale také klasifikace, založené zároveň na více členících kritériích. Jsou tzv. komplexní.

U klasifikace českých zkratk může být východiskem kritické zhodnocení některých klasifikací cizích zkratk. Podle W. Hofrichtera je při tvoření zkratky důležitá grafická struktura plné formy. Svou základní klasifikaci nazývá genetickou a zkratky člení na kombinované, lineární, nelineární a tzv. „izolace“. Existuje také klasifikace založená na výslovnosti a dvě klasifikace z hlediska pravopisu zkratk. Ruské zkratky můžeme rozdělit podle klasifikace A. Šeljachovské. Tato klasifikace obsahuje tři základní typy: složené zkratky, zkrácená slova a částečné zkratky. Složené zkratky lze dále dělit na slabičné, smíšené a iniciálové.⁷⁸

V překladu jsem se také setkala se zkratkami a názvy organizací, které bylo nutno dohledat v kynologických příručkách a také na internetu. Jednalo se o celosvětově známou organizaci, u které jsem neměla s překladem problém, ale také o ruské organizace, kluby a jejich zkratky, které už bylo třeba najít. Například:

⁷⁶ HRBÁČEK, Josef. *Jazykové zkratky v češtině*. Vyd. 1. Praha, 1979. s. 17

⁷⁷ FILIN, Fedot Petrovič, ed. *Russkij jazyk: enciklopedija*. Moskva: Izdatel'stvo Sovetskaja enciklopedija, 1979, 431 s. s. 9

⁷⁸ HRBÁČEK, Josef. *Jazykové zkratky v češtině*. Vyd. 1. Praha, 1979. s. 49-50

O: Международная кинологическая федерация (ФЦИ)

P: Mezinárodní kynologická federace (FCI)

O: Добровольное общество содействия армии, авиации и флоту (ДОСААФ)

P: Dobrovolná společnost pro spolupráci s armádou, letectvem a námořnictvem (DOSAAF)

V následujících případech jsem název i jeho zkratku přeložila opisem.

O: Общий курс дрессировки (ОКД)

P: Obecný výcvikový kurz (OKD)

O: Защитно-караульная служба (ЗКС)

P: Strážní služba (ZKS)

Další problém představoval překlad vlastních názvů míst, geografické názvy neboli toponyma. Encyklopedický slovník definuje toponyma jako vlastní jména pozemských objektů ležících v krajině a kartograficky fixovatelné v mapových dílech.⁷⁹ V. Šmilauer rozdělil toponyma do třech skupin. První skupinu tvoří tzv. **choronyma**, což jsou jména světadílů, států apod. Druhá skupina představuje **jména místní**. Mezi tato jména patří názvy lidských sídlišť, názvy místních částí, obcí atd. A do poslední skupiny patří **jména pomístní**, jež se mohou dále dělit.⁸⁰

Jestli tato jména přeložíme, počestíme nebo necháme v původní podobě, rozhoduje především povaha objektu. Objekty můžeme rozdělit do dvou skupin:

1. Země, státy, světadíly a velké přírodní objekty. Tyto názvy mají českou podobu, např. Evropa, Německo, Tichý oceán a řada dalších.
2. Přírodní útvary (řeky, hory) a také osady. Zde se jména nepřekládají, naopak se zásadně ponechávají v původním jazyce. Např. Mont Blanc, Mississippi, Lienz a mnohá další. Existují však výjimky u jmen, která jsou v českém jazyce již delší dobu vžita. Např. Londýn, Řím, Záhřeb atd.⁸¹

I v mém překladu jsem se setkala s překladem toponym. Mnohá z nich bylo možné dohledat na internetu, např.:

Скандинавия

Skandinávie

⁷⁹ TOPONYMUM | Nový encyklopedický slovník češtiny. Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Copyright © Masarykova univerzita, Brno 2012 [cit. 11-04-2020]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TOPONYMUM>

⁸⁰ ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: (nauky o vlastních jménech zeměpisných)*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966, 231 s. s. 9-10

⁸¹ Tamtéž. s. 71-72

<i>Австралия</i>	<i>Austrálie</i>
<i>Ассирия</i>	<i>Asýrie</i>
<i>Монголия</i>	<i>Mongolsko</i>
<i>Пиренейский полуостров</i>	<i>Pyrenejský poloostrov</i>
<i>Тибет</i>	<i>Tibet</i>

Při překládání jsem se zde setkala také s překladem vlastních jmen. Zlata Kufnerová ve své knize „Překlad a čeština“ říká, že v překladu je důležité dbát na určité okolnosti, jako je například stupeň frekvence jména a stupeň jeho „domestikace“, grafické systémy výchozího i cílového jazyka nebo dobové zvyklosti. Vše závisí na tom, o které jazyky se při překladu jedná a také na tom, v jakém vztahu jsou jejich grafické systémy. U překladu ruských jmen záleží rovněž na grafickém převodu.⁸² Zde uvedeme pouze dvě jména, která se v překladu vyskytla, a jejich převod do češtiny byl zcela zřejmý:

<i>Мефистофель</i>	<i>Mefistofeles</i>
<i>Фауст</i>	<i>Faust</i>

Části, které se věnovaly lovu, myslivosti a metodám práce psů byly nejvíce problematické. I přes to, že se v této oblasti pohybují téměř celý život, bylo třeba si přečíst knihy a příručky zaměřené na toto téma. Velmi podstatné informace mi předal můj otec-myslivecký hospodář. Nyní si uvedeme pár příkladů, které mi při překladu dělaly problém.

O: Если поиск спаниеля будет шире, что порой случается при неправильной натаске, то собака постоянно скрывается в траве, а выстрелы не достигают цели, так как птицы вылетают слишком далеко.

P: Если hledání španěla bude širší, což se občas stává při nesprávném výcviku a pes se neustále vzdaluje, pak výstřely nedosahují cíle, protože ptáci vylétávají příliš daleko.

V tomto případě bylo potřeba zjistit, jak probíhá výcvik španělů. Řada lidí by při doslovném překladu považovala tuto větu za nesmyslnou. Proto jsem větu přeložila srozumitelněji, aby jí rozuměli i lidé, pro které je dané téma cizí.

O: Но ведь породы характеризует не один признак, даже такой типичный, как таксоногость.

⁸² *Překládání a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1994. 260 s. ISBN 80-85787-14-8. s. 172

*P: Vždyť rasy nejsou charakterizovány jen jedním rysem, dokonce takovým typickým, jako je **krátkonohost**.*

Zde byl použit „logický“ překlad slova, jelikož při doslovném překladu by vznikl nesmysl. Řídila jsem se charakteristickým znakem daného plemene a dané slovo na základě toho odvodila.

O: Эти вязкие и паратные (быстрые на гону) собаки неотступно преследуют зверя, куда бы он ни пошел, то уводя своих преследователей вдаль, так что гон «сходит со слуха», то вновь становится слышным, приближается, так как зверь не мчится куда глаза глядят, а ходит в пределах своего обжитого района определенными тропами и переходами – лазами.

P: Tito pružní a bystrí psi (rychlí na lovu) vytrvale pronásledují zvěř a ženou ji daleko za stálého hlášení, takže hon „přechází do ticha“, pak se opět stane slyšitelným, protože zvěř se přibližuje se štěkotem psa po hranici svého teritoria, které je určeno cestami a ochozy zvěře.

S touto větou jsem měla zpočátku opravdu velký problém. Nejprve jsem si ji přeložila doslovně, ale věta nedávala vůbec smysl. Poté mi s tímto problémem pomoh můj otec, který mě seznámil s průběhem lovu daného plemene. Další problém v této větě představovalo přeložené slovo „ochozy“, které jsem musela dohledat v mysliveckém slovníku.

*O: Во всех отраслях животноводства элитный производитель – это **улучшатель**.*

*P: Ve všech odvětvích chovu je kvalitní **chovný jedinec** – **zlepšovatel**.*

Zde mi při překladu pomohlo si nastudovat chov psů a jejich „zlepšování“. Nejprve jsem slovní spojení „chovný jedinec“ přeložila jako „elitní plemeník“, ale zjistila jsem, že tento název se používá u chovu koní. Po důkladném hledání na internetu jsem našla ten správný výraz.

*O: Здесь гончие работали тоже в стаях, по двадцать и более **смычков**, как принято называть двух разнополых гончих, приученных к совместной работе и вождению на соединенных между собой ошейниках (тоже – смычками).*

*P: Zde byli psi zvyklí pracovat ve smečkách po dvaceti a více **dvojicích**, jak bylo obvyklé nazývat honiče různého pohlaví, kteří byli zvyklí spolupracovat při práci a provádět ji na vzájemně propojených obojicích (také dvojice).*

V této větě byl problematický zvýrazněný pojem, jelikož se jedná o termín, který se používá v ruském jazyce, ale v češtině není známý. Proto jsem na internetu hledala, jak probíhají lovy v Rusku. Jelikož se takto nazývají dva psi různého pohlaví, které lovec vede na jednom vodítku, přeložila jsem daný pojem jako „dvojice“.

O: Это так называемая угонка, она замедляет стремительный бег зайца и позволяет другой собаке догнать его, пока первая, промчавшись по инерции мимо, вновь продолжит травлю.

P: Jedná se o tzv. útěk, kdy pes zpomaluje rychlý běh zajíce a umožňuje jinému psovi dohnat ho, zatímco první utíká ze setrvačnosti dál a pak znovu pokračuje v lovu.

Zde bylo nutné zhlédnout řadu videí o práci chrtů při lovu. Na základě toho jsem větu snáz přeložila.

O: Если свора или пара борзых резва, то угонка следует за угонкой, и в конце концов зверек оказывается в зубах у собаки, которая с разгону не может удержаться на ногах и кубарем через голову катится по земле, не выпуская добычи.

P: Jestli je smečka nebo pár chrtů rychlá, pak následuje prudký běh a nakonec se zvěř nachází v zubech psa, který se při uchopení kořisti neudrží na nohách a přepadne přes hlavu k zemi, ale nepouští kořist.

Tato situace je mi velmi známá, jelikož máme také lovecké psy. Při honě se tento „problém“ stává často a proto nebyl překlad této věty pro mě příliš obtížný.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla věnována překladu odborného textu, části knihy „Кинология“. Cílem práce byl překlad odborného textu s komentářem a vypracování rusko-českého slovníku na základě vybraných termínů z výchozího textu.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje informace o kynologii, zabývá se teorií překladu a stylem. Ve druhé praktické části jsme se zabývali překladem textu a komentářem, ve které jsme uvedli problémy, jež nás při překladu provázely.

V první kapitole teoretické části jsme se zabývali kynologií, její historií, ve které jsme se dozvěděli, že pes byl používán již před mnoha tisíci lety a mezi předky současného psa se řadí tři druhy vlků. Dále jsme se seznámili se současnou kynologií na území České republiky i Ruska a národními plemeny. Poté je pozornost věnována Mezinárodní kynologické federaci a řádu, podle kterého jsou jednotlivá plemena rozdělena.

Druhá teoretická kapitola byla členěna na několik podkapitol. Nejprve je zde uvedena obecná teorie překladu, následuje podkapitola, která se zabývá současnou teorií překladu. Dále překlad klasifikujeme a přiblížíme si překladatelský proces. A v posledních dvou podkapitolách je rozebírána práce překladatele a jazyková ekvivalence.

V poslední, třetí, teoretické kapitole je uvedena definice stylu obecně, dále pak charakteristika funkčních stylů, poté odborný styl, ve kterém je napsán překládaný text a terminologie.

V praktické části nalezneme mnou přeložený text. Zde jsme se snažili o adekvátní a co nejlepší překlad výchozího textu. Při překládání jsme používali kromě knižních (Rusko-český slovník L. Kopecký, O. Leška) a internetových (seznam.cz, lingea.cz) slovníků také atlasy psů, díky kterým jsme dohledali všechna plemena, jež nejsou příliš známá. Nedílnou součástí praktické části je komentář k překladu, kde jsou popsány problematické části v překládaném textu. Při vypracování slovníku jsme používali internetový portál gramota.ru, abychom správně určili přízvuky u jednotlivých termínů.

Součástí bakalářské práce jsou dvě přílohy. První přílohu tvoří rusko-český slovník a druhá příloha obsahuje výchozí text překladu.

Text překladu může být určen pro odborné kynology, majitele psů, nebo pro všechny, kteří se zabývají samotnou kynologií či se chtějí dozvědět více o vzniku jednotlivých plemen a jejich využití.

РЕЗЮМЕ

Данная бакалаврская работа посвящена переводу научного текста, одной из частей книги «Кинология». Целью бакалаврской работы является перевод научного текста с комментарием и создание русско-чешского словаря на основе выбранной нами терминологии из исходного текста.

Бакалаврская работа состоит из двух частей. Из теоретической и практической. Первая, теоретическая часть посвящена общей характеристике кинологии, её истории, кинологии в Чешской Республике и России, национальным породам собак, Международной кинологической федерации, теории перевода, характеристике стиля, функциональных стилей, научного стиля и терминологии. В практической части находится перевод четырёх глав из книги «Кинология».

Теоретическая часть разделена на 3 главы, посвященные определению кинологии, истории кинологии, кинологии в Чешской Республике и России, описанию национальных пород собак в Чехии и России, Международной кинологической федерации, характеристике перевода, современной теории перевода, переводу и его классификации, процессу перевода, работе переводчика, языковой эквивалентности, стилю, функциональным стилям, научному стилю и терминологии.

Первая глава теоретической части касается темы кинология. Кинология широко распространена во всем мире. Поэтому сначала в этой работе мы характеризуем кинологию вообще. Мы узнаем, что кинология – это наука, которая занимается изучением собак, их экстерьером, анатомией, собаководством и т.д.

Далее мы представим историю кинологии, узнаем, что собака была приручена много тысяч лет назад. Сначала служила как сторожевой пёс, а затем она применялась в различных областях, чтобы помочь человеку. В число предков собак входят разные виды волков. Что касается кинологии в Чешской Республике, мы узнаем, что начало кинологии во всем мире связано с охотничьей кинологией. Первая чешская кинологическая организация была основана в 1848 году и получила название Общество охотников. Задачей этой организации было заботиться об охотничьем собаководстве. Впоследствии в 1883 году была издана первая книга пород собак. Для каждой породы собак было определено её предназначение. Охотничьи породы использовались для охоты, а другие породы для разнообразной работы. В 1898 году было основано Государственное общество заводчиков благородных собак, но деятельность этого общества была прекращена из-за Первой мировой войны. Только после войны в 1923 году был создан Чешско-Моравский охотничий союз, и чешская и словацкая кинология снова начали организоваться. Были созданы первые племенные клубы и выставки. Мы кратко опишем национальные чешские породы, к которым относятся, например, чешский фоусек, чешский терьер и чехословацкая волчья собака.

В России охота с собаками считалась началом русской кинологии. Собаки были разделены на две группы: русские борзые и гончие. Борзая – характерная порода России, которая также указана на логотипе Российской кинологической федерации. Постепенно начали возникать первые охотничьи компании. Служебная кинология является самой распространенной в России. Колли и эрдельтерьеры работали с армией, а полиция использовала доберманов. Их применяли, например, для поиска взрывчатых веществ, охраны заключенных и многих других видов деятельности. В 1924 году была создана первая станция служебных собак, и в настоящее время действует 200 центров для подготовки собак. Здесь также приведено краткое описание русских пород собак. К русским национальным породам относятся, например, русский чёрный терьер, борзая, московская сторожевая собака и другие.

Последняя часть этой главы посвящена Международной кинологической федерации (ФЦИ). Целью этой организации является поддержка и защита чистокровных собак. В настоящее время эта организация признает 352 породы собак. Федерация разделила породы собак на десять групп, чтобы упростить ориентацию в породах.

Во второй главе мы говорим о переводе, современной теории перевода, переводе и его классификации, процессе перевода, работе переводчика и языковой эквивалентности. Сначала мы объясним понятие перевода. Перевод считается сложной научной дисциплиной. Мы узнаем, что существует несколько возможностей, как перевод определить. Например, известный теоретик Иржи Левый определяет перевод как способ общения. Или упрощённо перевод может быть определен как преобразование текста с одного языка на другой. Можно сказать, что перевод – это очень сложный процесс, который происходит в уме переводчика. Это процесс, в котором переводчик должен понять исходный текст и затем стилизовать его для перевода. Существует много разных способов, как текст переводить, но важно сохранить содержание и смысл оригинального произведения.

Первый подраздел этой главы посвящён современной теории перевода. Здесь находится краткая информация об истории теории перевода. Первое упоминание о переводе и его теории появилось в 19 веке, а первые лингвистические произведения были написаны в 30-ых годах. Благодаря общей теории перевода появились две линии развития – лингвистическая и литературно-научная. В результате этого начали возникать многочисленные теоретические работы, например, в Советском Союзе, Германии или Великобритании.

В следующем абзаце объясняется понятие «лингвистика». Именно она играет важную роль в развитии теории перевода. В настоящее время она также занимается научным переводом, ранее только литературным. В конце этого подраздела говорится, что языковые средства должны выполнять такие функции, как прагматические, коннотационные или знаменательные.

Второй подраздел сосредоточится на перевод и его классификации. Если переводчик ставит себе целью изготовление самого качественного перевода, то перевод должен соответствовать определённым требованиям. Но качественный перевод следует рассматривать как исходный, а не как новую работу. Поэтому мы здесь перечислим некоторые из требований, предъявляемых к переводу.

Следующий абзац говорит о том, что существуют несколько видов классификаций перевода. Первая классификация может быть определена в соответствии с формой, в которой выражен исходный текст. Эта форма делит перевод на устный и письменный. Далее перевод можно разделить в зависимости от того, различаются ли формы исходного и целевого текста. О письменном переводе говорится в том случае, когда оба текста в письменной форме. Наоборот, если оба текста в устной форме, это устный перевод. Если исходный текст принят в письменном виде, а затем представлен в устной форме, это перевод с листа. Последний вид перевода, который не так часто используется, это способ, когда исходный текст представлен в устной форме, а затем переведён в письменную форму. Здесь также находится краткая информация о двух видах устного перевода. Это синхронный и последовательный перевод.

В следующем абзаце мы говорим о переводе и его классификации, которую определил лингвист Р. Якобсон. Он разделил перевод на три типа. Первым типом является перевод, в котором используются синонимы, этот перевод называется внутриязыковым. Другим типом перевода является перевод текста, который выражается символами – интерсемиотический. И последним типом является межъязыковой перевод. Этот перевод используется, когда мы хотим добиться перевода, который сохраняет наиболее точное содержание. Этот перевод имеет 4 типа. Эти типы включают подстрочный перевод, буквальный перевод, свободный перевод и коммуникативный перевод.

Третий подраздел посвящён процессу перевода. Здесь описана общая информация о данной области и методы, которыми переводчик должен пользоваться в процессе перевода. Авторами этих методов являются канадцы Вине и Дарбельне. В последнем абзаце в этом подразделе внимание уделено 3 концепциям процесса перевода.

Следующий подраздел нам предоставляет информацию о работе переводчика. Работа переводчика – это очень сложная деятельность. Переводчик должен соблюдать определённые правила. Важную роль играет практика. Сначала переводчик должен понять оригинал и потом он должен переформулировать его на целевой язык. Ему нужно знать оба языка и иметь профессиональное образование.

В конце этого подраздела говорится о 3 этапах работы переводчика, которые создал чешский теоретик Иржи Левый. Например, первый этап состоит из трёх частей. По словам Левого, задача переводчика – это создание качественного перевода, сохраняющего оригинальные элементы.

Последняя часть этой главы посвящена языковой эквивалентности. Именно она является главной темой в лингвистике перевода. Если перевод понимается по-разному, это текстовая эквивалентность. Важную роль играют 2 единицы перевода. По словарным эквивалентам мы различаем, какой это перевод. Языковая эквивалентность включает в себя несколько степеней. Существует несколько типов эквивалентов, каждый из которых соответствует конкретным потребностям переводчика. Все зависит от языковых и внеязыковых обстоятельств. В целом, этот подраздел объясняет, к чему языковая эквивалентность служит при переводе текста.

Третья глава теоретической части касается стиля, функциональных стилей, научного стиля и терминологии. Во-первых, мы разберём стиль в целом. Слово «стиль» происходит из Греции. Этот термин можно понимать по-разному. Существует множество способов определения стиля. Каждый человек может выбрать то, которое ему подходит. Стиль формируется как выбор и упорядочение единиц в разных областях человеческой деятельности и формируется преднамеренной деятельностью автора. Эти обстоятельства оказывают на него значительное влияние. Организованные языковые единицы составляют единое целое, которое соответствует коммуникационному замыслу автора. Стиль помогает создать форму высказывания, его смысл и эффективность. Наиболее часто используется определение сформулированное Б. Гавранком, который определяет стиль как форму выбора языковых средств и их использование и расположение в языковых выражениях.

Первый подраздел посвящён функциональным стилям. Можно сказать, что функциональный стиль – это стиль, который определяется на основе функции текста. Функциональный стиль определяем по его цели. На самом деле это стиль речи, который отличается от других функциональных стилей использованием отличительных языковых средств. Перед выполнением перевода важно, чтобы переводчик знал основные особенности определенного стиля. Стиль перевода должен совпадать со стилем исходного текста. Важно сохранить оригинальную информацию.

Впервые мы столкнулись с теорией функциональных стилей в работах Б. Гавранка. Он разделил стили на разговорный и художественный. В настоящее время функциональные стили включают также разговорный, научный, публицистический, административный, официально-деловой и художественный стиль.

В последнем абзаце этого подраздела говорится о функциональных стилях в русском языке, классификацию которых создал М. В. Ломоносов. Стили делятся на высокий, средний и низкий.

Предпоследний подраздел этой главы знакомит нас с научным стилем. В первом абзаце читатель может найти обобщённую информацию о научном стиле. Мы узнаем, что научный стиль проявляется прежде всего в письменной форме.

Научный стиль имеет характерные черты: это точность предложений, их логическая структура, связность, объективность и другие.

В следующем абзаце находится деление текстов в соответствии с тем, кому они предназначены. Это деление создала Е. Гошнова. Этот подраздел также содержит краткую информацию об истории научного стиля.

Последняя часть этого подраздела касается русского научного стиля. Этот стиль начал развиваться в России в начале 18 века. Он был создан благодаря учёным и переводчикам, которые сформировали русскую терминологию. Важную роль в создании этого стиля играет М. В. Ломоносов. В России для этого стиля характерно обмыкание.

Последняя часть этой главы посвящена терминологии. Термин определяется как лексическая единица, которая имеет точное значение. Используется в научном общении, обладает однозначностью и устойчивостью. Совокупность этих единиц называется терминологией. Мы также упомянем несколько требований, которым должен соответствовать термин.

Далее следует вторая – практическая часть, которая содержит текст перевода. Перевод посвящён четырём главам из книги «Кинология». Это главы – классификация пород собак, выставки собак, правила проведения выставки и оценки собак.

Первая глава посвящена классификации пород собак, которая была основана на археологических находках. Все породы собак разделены на две группы – волкообразные и шакалообразные. В мире собаки также разделяются на группы в зависимости от их использования – служебные, охотничьи и другие. Разделение, которое создала Международная кинологическая федерация, используется и сегодня. Это деление содержит десять групп.

В этой главе мы подробно узнаем о развитии отдельных пород, их использовании и виде. Каждая порода развивалась в течении нескольких лет благодаря скрещиванию разных пород собак. Например, борзые, гончие и спаниели были самыми популярными для охоты на высокую и пернатую дичь.

Вторая глава знакомит нас с выставками собак. Выставки различных видов животных проводятся с середины прошлого века. Именно благодаря выставкам стали разводиться и культивироваться отдельные породы собак. На этих мероприятиях оцениваются отдельные породы и подчеркиваются их преимущества и недостатки. Благодаря этим информациям заводчики стараются приблизиться к совершенству породы.

Третья глава посвящена правилам выставки. С течением лет правила выставок изменялись. Теперь собаки делятся на группы в зависимости от использования, пола и возраста. Есть также специальные кольца, такие как рабочие собаки, племенные собаки, ветераны, пары и т.д. Существуют разные типы выставок.

Выставки на международном уровне проводятся в соответствии с правилами Международной кинологической федерации, а экспертное заключение проводит арбитр, который знает стандарт конкретной породы.

Последняя глава информирует нас об оценке пород собак. Оценка на выставках проводится с 1951 года. Здесь оценивается прежде всего экстерьер собак, который также обеспечивает здоровье, кондицию собаки и характерный стиль работы для породы. В разведении наиболее важным является происхождение родителей и качества, которые мы хотим передать новому поколению породы. В оценке, однако, происхождение родителей находится на последнем месте в таблице. За качество родителей присуждается 10 баллов, а качества предыдущего поколения не имеют никакого веса.

Составной частью бакалаврской работы является комментарий к переводу. В этом комментарии мы резюмируем проблемы, которые сопровождали нас при переводе исходного текста. Здесь также опишем, как мы перевели проблемные части.

Данная бакалаврская работа также содержит заключение, резюме на русском языке, список использованной литературы и интернет-ресурсов и два приложения. Первое приложение – это русско-чешский словарь, который был создан на основе выбранных терминов из исходного текста. Второе приложение содержит исходный текст перевода.

BIBLIOGRAFIE

Česká odborná literatura:

1. ABRANTES, Roger. Řeč psů: *encyklopedie psiho chování*. 2. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. 230 s. ISBN 978-80-7322-110-2.
2. ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2003. 342 s. Jazykověda. ISBN 80-86642-00-3.
3. ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
4. FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání*. Vyd. 1. Brno: Host, 2009. 320 s. Studium; sv. 28. ISBN 978-80-7294-343-2.
5. FOGLE, Bruce. *Encyklopedie psů*. Vyd. 5. Praha: Fortuna Print, 2005. 312 s. ISBN 80-7321-158-0.
6. GROMOVÁ, Edita, HRDLIČKA, Milan a VILÍMEK, Vítězslav. *Antologie teorie odborného překladu: (výběr z prací českých a slovenských autorů)*. 3., aktualiz. a dopl. vyd., Na OU 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2010. 316 s. ISBN 978-80-7368-801-1.
7. HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: Učeb. pro vys. šk.* 2. vyd. Praha, 1986.
8. HRBÁČEK, Josef. *Jazykové zkratky v češtině*. Vyd. 1. Praha, 1979.
9. KNITTLOVÁ, Dagmar a Ida ROCHOVANSKÁ. *Funkční styly v angličtině a češtině*. I. díl. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1977
10. KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 215 s. ISBN 80-244-0143-6.
11. KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. 291 s. Monografie. ISBN 978-80-244-2428-6.
12. KNITTLOVÁ, Dagmar. *Teorie překladu: (Pro anglisty)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 140 s. ISBN 80-7067-459-8.

13. KOPECKÝ, Leontij Vasiljevič a Oldřich LEŠKA. *Rusko-český slovník*. Praha: SPN, 1978
14. HOROVÁ, Eva et al. *Kynologický výkladový slovník*. 1. vyd. Praha: Ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze a vzdělávacím centrem SVOPAP vydalo nakl. CanisTR, 2012. 352 s. ISBN 978-80-213-2283-7.
15. LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7.
16. MORAVEC, Jaroslav, ed., MATHESIUS, Bohumil a TRÁVNÍČEK, František. *Kniha o překládání: příspěvky k otázkám překladu z ruštiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československo-sovětského institutu, 1953. 358 s. Knihnice čs.-sovět. institutu; sv. 11.
17. NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka = (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. 172 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-793-9.
18. *Překládání a čeština*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 1994. 260 s. ISBN 80-85787-14-8.
19. ŠEBKOVÁ, Naděžda a kol. *Kynologie*. 2., aktualiz., rozš. a upr. barev. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. 111 s. ISBN 978-80-213-1844-1.
20. ŠMILAUER, Vladimír. *Úvod do toponomastiky: (nauky o vlastních jménech zeměpisných)*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966, 231 s.
21. TICHÁ, Vladimíra. *Kynologická příručka pro rozhodčí, chovatele a vystavovatele*. České Budějovice: Dona, 2010. 141 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7322-140-9.
22. VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedenje v teoriju perevoda dlja rusistov*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 83 s. Skripta. ISBN 978-80-244-3417-9.
23. VYSLOUŽILOVÁ, Eva a MACHALOVÁ, Milena. *Cvičebnice překladu pro rusisty: politika, ekonomika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. 235 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2854-3.
24. ŽAŽA, Stanislav. *Ruština a čeština v porovnávacím pohledu*. 2. přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 122 s. ISBN 80-210-2058-X.

25. ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladu <<I=01>>: (Odb. překl.)*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 51 s. ISBN 80-7067-489-X.
26. ŽVÁČEK, Dušan. *Úvod do teorie překladu: (pro rusisty)*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998. 53 s. ISBN 80-7067-814-3.

Ruská odborná literatura:

1. BARCHUDAROV, L.S. *Jazyk i perevod*. Moskva, 1975.
2. FILIN, Fedot Petrovič, ed. *Russkij jazyk: enciklopedija*. Moskva: Izdatel'stvo Sovetskaja enciklopedija, 1979, 431 s.
3. ROZENTAL', Ditmar El'jaševič. *Praktičeskaja stilistika ruskogo jazyka: Učeb. dlja stud. vysš. učeb. zavedenij, obučajuščichsja po spec. "Žurnalistika"*. Izd. 5., ispr. i dopl. Moskva, 1987.

Internetové zdroje

České:

1. Česká národní plemena jsou součástí naší kultury - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 08-04-2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/bydleni/jak-na-to/clanek/ceska-narodni-plemena-jsou-soucasti-nasi-kultury-342633>
2. History of the FCI. *Object moved* [online]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/History-of-the-FCI-1.html>. [cit. 04-03-2020].
3. Naše řeč – O české terminologii. *Naše řeč - Základní informace* [online]. Copyright © 2011 [cit. 13-04-2020]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6498#_ftn1
4. Presentation of our organisation. *Object moved* [online]. Dostupné z: <http://www.fci.be/en/Presentation-of-our-organisation-4.html>. [cit. 04-03-2020].
5. Rusko-český slovník | Lingea. Slovníky Lingea | On-line slovníky, překlady, gramatiky a konverzace | Lingea [online]. Copyright © Lingea s.r.o., 2017. [cit. 04-04-2020]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/rusko-cesky>

6. Rusko český, Česko ruský slovník | Ruština – Seznam Slovník. *Seznam Slovník* [online]. Copyright © 1996 [cit. 04-04-2020]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/preklad/rusky/?sqId=&thru=&aq=>
7. TICHÁ, Vladimíra. *Kynologie v České republice*. [online]. Copyright © 2020 ČESKOMORAVSKÁ KYNOLOGICKÁ UNIE [cit. 04-03-2020]. Dostupné z: <http://www.cmku.cz/cz/detail-clanku/kynologie-v-ceske-republice-120>
8. TOPONYMUM | Nový encyklopedický slovník češtiny. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Copyright © Masarykova univerzita, Brno 2012 [cit. 11-04-2020]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TOPONYMUM>

Ruské:

1. Gramota.ru. [online]. [cit. 08-04-2020]. Dostupné z: <http://gramota.ru/slovari/dic/?word=&all=x>
2. Кинологическая служба МВД России отмечает свое 110-летие. *МВД России* [online]. Copyright © 2020, [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <https://xn--b1aew.xn--p1ai/news/item/17311335/>
3. Об истории становления кинологического отдела охраны объектов службы охранных мероприятий ФСО России. *ВВП - Валовой внутренний продукт. Российское федеральное издание* [online]. Copyright © 2004 [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <https://vvprf.ru/special/kreml-9/ob-istorii-stanovleniya-kinologicheskogo-otdela-okhrany-obektov-sluzhby-okhrannykh-meropriyatiy-fso-.html>
4. SIMANOVA, Svetlana. Российская кинология. История. *My Doggy - сайт о Ши Тцу и о других собаках. Питомник Ши-Тцу в Москве* [online]. Copyright © 2020 [cit. 13-03-2020]. Dostupné z: <http://mydoggy.ru/rossijskaya-kinologiya-istoriya.html>
5. 7 знаменитых пород собак, которых вывели в России | Русская семерка . *Русская семерка | История, наука, культура, психология, здоровье и развлечения*. [online]. Copyright © [cit. 08-04-2020]. Dostupné z: <https://russian7.ru/post/7-znamenitykh-porod-sobak-vyvedennykh-v-r/>

Zdroj výchozího textu překladu

1. В. Гусев, Е. Гусева КИНОЛОГИЯ - PDF Скачать Бесплатно. Представляем вам удобные и бесплатные инструменты для публикации и обмена информацией. [online]. Copyright © DocPlayer.ru. Dostupné z: <http://docplayer.ru/28717425-V-gusev-e-guseva-kinologiya.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I – rusko-český slovník

Příloha č. II – text originálu

Пříloha č. I**Руско-český slovník**

А	
агрессивность, -и F	agresivita
апорт, -а M	aport
Б	
барсук, -а M	jezevec
бассет, -а M	baset
бигль, -я M	bígl
блодгаунд M	bloodhound
бобтейл, -а M	bobtail
болонка, -и F	bolonka
будка, -и F	bouda
бульдог, -а M	buldok
бультерьер, -а M	bulteriér
В	
войлок, -а M	plst
волк, -а M	vlk
волкодав, -а M - ирландский волкодав	vlkodav - irský vlkodav
выставка, -и F	výstava
выстрель, -а M	výstřel
Г	
гепарт, -а M	gepart
гладкошёрстный	hladkosrstý

гиган <u>т</u> изм, -а М	gigantismus
голо <u>в</u> а, -ы F	hlava
гон, -а М	hon
гон <u>ч</u> ий - гончая соба <u>к</u> а	honicí -honič
грызун, -а М	hlodavec
Д	
дичь, -и F	zvěř
дога F	doga
дрессиров <u>ш</u> ик, -а М	cvičitel
дробь, -и F	brok
Е	
ездов <u>о</u> й	tažný
З	
загонщик, -а М	honec
Зеннехунд М	švýcarský salašnický pes
зор <u>к</u> ость, -и F	bystrost
зубр, -а М	zubr
И	
измен <u>е</u> ние, -я N - мутационное изменение	změna - mutační změna
измен <u>ч</u> ивость, -и F	proměnlivost
инфан <u>т</u> ильность, -и F	infantilnost
К	
кабан, -а М	divoké prase
карли <u>к</u> овость, -и F	zakrnělost

карликовый	trpasličí
команда, -ы F	povel
конечность, -и F - укороченные конечности	končetina -zkrácené končetiny
косяк, -а M	kostra
косуля, -и F	srna
крупный	velký
крыса, -ы F	krysa
куропатка, -и F	koroptev
кустарник, -а M	keř
Л	
лайка, -и F	lajka
леветка, -и F	italský chrtík
легавая F - немецкая легавая - венгерская легавая	ohař -německý ohař -maďarský ohař
лисица, -ы F	liška
М	
малый мюстерлендер M	malý münsterlandský ohař
мастин M	mastin
мастиф, -а M	mastif
меделян M	medelyán
молоссы	molossy
мопс, -а M	mops
муди	mudi
мутант, -а M	mutant
Н	

насеко <u>м</u> ое N	hmyz
нора, -ы F	nora
нрав, -а M	povaha
ньюфаундленд, -а M	novofundland
О	
облаивать	šťekat
овчарка, -и F - европейская овчарка - кавказская овчарка - польская низинная овчарка - среднеазиатская овчарка - староанглийская овчарка - южнорусская овчарка	ovčák - evropský ovčák - kavkazský ovčák - polský nížinný ovčák - středoasijský ovčák - staroanglický ovčák - jihoruský ovčák
одомашнивание, -я N	zdomácňování
оленегонный	honič jelenů
олен <u>ь</u> , -я M	jelen
оружие, -я N	zbraň
остроухие	se špičatýma ušima
отвага, -и F	odvaha
отклонение, -я N	odchylka
охота, -ы F - охота по копытным зверям - парфорсная охота	lov - lov spárkaté zvěře - parforsní lov
охотник, -а M	lovec
охотничий - охотничья страсть	lovecký - lovecká vášeň
ошейник, -а M	obojek
П	
пастуший	pastýřský
пинчер, -а M	pinč

пито <u>м</u> ец, -мца М	domáci mazlíček
пово <u>д</u> ок, -дка М	voďítko
под <u>ш</u> ёрсток, -тка М	pod sada
по <u>й</u> тер, -ы М	pointer
покр <u>о</u> витель, -я М	ochránce
полудомашняя	polo zdomácnělý
поро <u>д</u> а, -ы F	plemeno
похит <u>и</u> тель, -я М	únosce
привяз <u>ч</u> ивый	přítulný
пудель, -я М - королевский пудель - той-пудель	puďl - puďl královský - toy puďl
Р	
ретр <u>и</u> вер, -а М - курчавый ретривер - лабрадорский ретривер - золотистый ретривер	retrívř - kudrnatý retrívř - labradorský retrívř - zlatý retrívř
рого <u>в</u> ица, -ы F	rohovka
рысь F	rys
С	
сен <u>б</u> ернард, -а М	bernardýn
сет <u>т</u> ер, -а М - английский сеттер - ирландский сеттер - шотландский сеттер	setř - anglický setř - irský setř - gordonsetř
скре <u>щ</u> ивание, -я N	křížení
след, -а М - кровавый след	stopa - krvavá stopa
слова <u>ц</u> кий копов	slovenský kopov
служе <u>б</u> ный	služební
смышл <u>ё</u> нность, -и F	chytrost

<p>соба<u>к</u>а, -и F</p> <ul style="list-style-type: none"> - гончеобразная собака - енотовидная собака - норная собака - птицеобразная собака 	<p>pes</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostihový pes - psík mývalovitý - norník - ptačí pes
<p>спани<u>е</u>ль, -я M</p> <ul style="list-style-type: none"> - американский водяной спаниель - ирландский водяной спаниель - кингчарлз спаниель - принц-чарлз спаниель 	<p>španěl</p> <ul style="list-style-type: none"> - americký vodní španěl - irský vodní španěl - kavalír king charles španěl - king charles španěl
<p>ста<u>й</u> F</p>	<p>smečka</p>
<p>стра<u>в</u>ливание, я N</p>	<p>štvanice</p>
<p>T</p>	
<p>та<u>з</u>ы F</p>	<p>tazy</p>
<p>тайга<u>н</u> M</p>	<p>taigan</p>
<p>такса, -ы F</p> <ul style="list-style-type: none"> - гладкошерстная такса - длинношерстная такса - жесткошерстная такса 	<p>jezevčík</p> <ul style="list-style-type: none"> - hladkosrstý jezevčík - dlouhosrstý jezevčík - drsnosrstý jezevčík
<p>терье<u>р</u>, -а M</p> <ul style="list-style-type: none"> - блэк-энд-тан-терьер - бультерьер - вельштерьер - йоркширский терьер - керри-блю-терьер - лейклэнд-терьер - селихам-терьер - скотч-терьер - фокстерьер - ягдтерьер 	<p>teriér</p> <ul style="list-style-type: none"> - black and tan teriér - bulteriér - velšteriér - jorkšírský teriér - kerry blue teriér - lakeland teriér - sealyham teriér - skotský teriér - foxteriér - jagdteriér
<p>торфоразрабо<u>т</u>ки, -ток</p>	<p>rašeliniště</p>
<p>тур, -а M</p>	<p>tur</p>
<p>Ф</p>	
<p>фаза<u>н</u>, -а M</p>	<p>bažant</p>
<p>фоксгаунд M</p>	<p>foxhound</p>
<p>X</p>	

хвост, -а М	ocas
хин, -а М - пекинский хин - японский хин	chin - pekingský chin - japonský chin
хищник, -а М	dravec
Ч	
челюсть, - и F	čelist
чутьё, -я N	čich
Ш	
шакал, -а М	šakal
шерсть, -и F	srst
шнауцер, -а М	knírač
шпиц, -а М	špic

Пříloha č. II

Text originálu

КЛАССИФИКАЦИЯ ПОРОД СОБАК

Классификация пород издавна вызывает множество разногласий. Зоологи предлагали классификацию на основе археологических данных об ископаемых собаках и их сходства с современными волками и шакалами. На основе этого они делили все многообразие собачьих пород на волкообразных (догообразных), и шакалообразных. Но такое деление не отражало ни происхождения современных пород, ни их сходства с теми или иными типажам. Ведь современные собаки – продукт тысячелетий, стихийной и направленной культуры, сложнейшей метизации исходных и производных форм в процессе общения и миграций народов, так что эта классификация вряд ли оправдана. Ну можно ли относить к тому или иному исходному типу современную болонку, бульдога или той-пуделя? Ближе к жизни условное разделение пород по хозяйственному их использованию.

У нас в стране принято выделять группы служебных, охотничьих и декоративных собак. Но и это деление носит скорее ведомственный характер, нежели отражает их пользовательные качества. Ведь все даже самые высокоспециализированные породы собак в той или иной мере сохраняют охотничьи инстинкты, сторожевые качества и способность к обучению для самых разнообразных служб. Так, во время войны собаки всех пород, кроме карликовых, использовались как служебные; декоративные пудели оказываются прекрасными охотниками-утятниками; охотничьих спаниелей успешно используют на таможенной службе, а все комнатные собачки – чуткие сторожа.

В Международной кинологической федерации принято деление на группы: 1 – пастушьи; 2 – молоссы, пинчеры, шнауцеры и зенненхунды, 3 – терьеры; 4 – таксы; 5 – лайки, шпицы и другие примитивные остроухие, 6 – гончие и собаки, работающие по кровяному следу; 7 – собаки, работающие со стойкой (легавые), 8 – собаки, поднимающие дичь, апортирующие ее и работающие на воде (спаниели и ретриверы), 9 – собаки компаньоны и 10 – борзые.

Кинологические ассоциации Америки, Англии, Скандинавии и Австралии пользуются каждой своей классификацией. Но во всех подходах к систематизации пород прослеживается смешение критериев хозяйственного (практического) применения собак и близости их по типу и происхождению.

Несомненно, что у истоков современного многообразия пород находилось два типа уже одомашненных животных: тяжелые, крупные – догообразная форма и сравнительно небольшие, сухого сложения – шпицеобразные собаки. Эти исходные примитивные формы за тысячелетия одомашнивания породили множество новых типов на основе изменчивости, подмеченной и закрепленной людьми.

Чрезвычайно пластичные собаки обладают изменчивостью, позволяющей приспособиться к меняющимся условиям жизни. Достаточно взять ездовую или охотничью лайку, привыкшую спать на снегу, в теплую городскую квартиру, чтобы она в короткий срок потеряла свой пушистый наряд, став почти гладкошерстной. И наоборот, городской гладкошерстный пес, содержащийся с начала осени в будке, обретает густой подшерсток. Такая фенотипическая изменчивость дополнялась генетической за счет мутационных изменений наследственной структуры и комбинационных вариаций при скрещивании родительских пар.

Несомненно, что уже первобытный человек отмечал проявления такой изменчивости. Любое отклонение от исходного примитивного типа еще полудомашней собаки, порожденное domestikацией, сопутствовало упрочению связи с ее двуногим покровителем. Черты инфантильности, неуместные в дикой стае, делали собаку более послушной, и привязчивой.

Потемнение роговицы глаз обеспечило большую зоркость одомашненной собаки при переходе ее с сумеречного на дневной образ жизни. Загнутый серпом или кольцом хвост не только свидетельствовал об отходе от примитивного типа, но характеризовал также темперамент и нрав.

Из числа множества изменений, порожденных domestikацией, одни присущи всему собачьему роду, другие характеризуют обособленные именно по данному признаку группы родственных пород. Так, пуделеобразная шерсть, сваливающаяся в войлок или скручивающаяся шнурами, изначально была присуща пастушьим собакам. Как хозяйственно полезный признак, этот тип шерсти характеризует собак овцеводов Пиренейского полуострова, выведенных от них южнорусских овчарок, польскую низинную овчарку, венгерских комондора, пули и пуми, староанглийскую овчарку (бобтейла).

Позднее этот тип шерсти и закрепленные в группе пастушьих собак смышленность и контакт с человеком были оценены при выведении пуделей. Оценили эти замечательные качества и ружейные охотники, заложившие охотничью ветвь пуделеобразных собак – ирландского и американского водяных спаниелей, а в дамских салонах прижилась карликовая форма из этого же «рода» – французская болонка.

Мутанты с укороченными конечностями конечно же не выживали в природе, но их оценили как незаменимых помощников для поиска дичи недалеко от человека на охоте с ловчими птицами и наволочными сетями, как гончих собак, не опасных для косуль. Они же стали прародителями норных собак – такс, спаниелей, декоративных кингчарльзов, принц-чарльзов, пекинесов и японских хинов.

Примитивные догообразные собаки, прототипом которых в наше время остаются кавказские и среднеазиатские овчарки, породили ветвь боевых и травильных псов

древней Ассирии, легендарных молоссов, меделянов и современных гигантов собачьего рода – мастифов, догов, сенбернаров, мастино, ньюфаундлендов.

По-видимому, гигантизм и карликовость – две стороны одной медали, вернее, генетической изменчивости. Многие из прослеживаемых типичных форм имеет своих гигантов и карликов, например, мастиф и мопс, ирландский волкодав и левретка, бобтейл и той-пудель.

Обособленную группу составляют борзые собаки, происхождение которых теряется в глубине тысячелетий. Но всего вероятнее их происхождение от исходной формы гончеобразных псов, видоизмененных и облагороженных многовековой высокой специализацией.

Исходная форма древних птицеобразных собак послужила основой для выведения современных шпицев, лаек, мелких пинчеров, шнауцеров и терьеров.

Что же касается пород собак средней величины – овчарок европейских народов, большинства гончих и легавых, то они могли появиться в результате скрещивания исходных догообразных и шпицеобразных собак. Ведь этот процесс был предопределен развитием человеческого общества, контактов и переселений народов на протяжении многих тысячелетий.

ПАСТУШЬИ СОБАКИ. Пастушья служба собак – древнейшая форма их использования с тех пор, как человечество перешло от собирательства и охоты к скотоводству. Изначально служба собаки состояла в охране стад от хищников и похитителей скота. Для такого использования не требовалось усложненной дрессировки. Основными критериями отбора были мощь и отвага четвероногих хранителей стад. Кстати, вряд ли полуприрученные псы первобытных охотников были столь рослыми и могучими, как собаки пастушеских народов. Для выведения гигантов собачьего рода потребовался многовековой отбор и надлежащая кормовая база, которой не располагали охотничьи племена.

Собаки, охранявшие скот, зачастую несли свою службу и в отсутствие человека при стаде. Это отнюдь не стимулировало контактность и способности к обучению этих могучих и злобных к посторонним собак. Таковы были собаки пастушьих племен древности. Такими и поныне остаются примитивные породы разводимые на Кавказе, Тибете в Монголии и др. Позднее их использовали в войнах как боевых псов, а также на аренах цирков и на охотах по крупному зверю, где они обеспечивали безопасность вельможных охотников.

С развитием земледелия в наиболее обжитых районах усложнилась пастушеская служба. Выпас скота в окружении возделанных полей потребовал уже не только охраны стад собаками, но напряженного участия в работе со стадом при постоянном контакте с хозяином. В этих условиях собаки должны были выполнять множество сложных приемов, в частности, команды пастуха при необходимости

сбора для скупивания стада, выравнивания фронта пасущихся животных, подгона отставших и поиска потерявшихся.

Темперамент и сложение могучих телохранителей и защитников стад не подходили для такой усложненной службы. Потребовались собаки более сухого, легкого сложения, подвижные, а главное – контактные. Такие собаки были выведены на территории Пиренейского полуострова, ставшего колыбелью тонкорунного овцеводства. Именно здесь была заложена исходная группа пуделеобразных собак, которые не только охраняли скот, но и неустанно руководили бестолковым овечьим стадом. Основными чертами собак, выведенных именно для пастыбы скота, стали смышленность, контактность, сила и уравновешенность нервной системы, обеспечивающие возможность длительной напряженной работы при постоянных и резких переходах от агрессивной атаки на непослушное животное к прекращению подгона, как только оно вновь окажется в стаде.

Экстерьер этих собак должен был стать более сухим и легким, что также соответствовало условиям их применения. Но самым характерным признаком основных пород пастушьих собак стала мягкая курчавая шерсть, равномерно покрывающая не только туловище, но также голову, конечности и хвост. Такая шерсть оказалась наилучшей защитой животных, чья жизнь проходит возле стад, постоянно окруженных мириадами кровососущих насекомых.

Вместе с тонкорунными овцами пуделеобразные пастушьи собаки испанских скотоводов распространились по всему миру, положив начало формированию южнорусской овчарки, венгерских комондора, пули и пуми, польской низинной овчарки, староанглийской овчарки (бобтейла).

Позднее тип шерсти, смышленность и контактность пастушьих собак были оценены при выведении декоративных друзей человека – пуделей, которые, в свою очередь, передали свои лучшие качества охотничьим собакам – водяным спаниелям Ирландии и Америки.

Наряду с пуделеобразными пастушьими собаками имеются и птицеобразные представители этой группы. Это прежде всего северные оленегонные, или ненецкие, лайки и обособленные территориально, но довольно близкие по типу – венгерские муди. Те и другие мелкие, сухого, легкого сложения, шпицеобразные собаки с характерной густой и удлиненной шерстью на обеих сторонах ушей, на тыльной стороне конечностей, на бедрах и на хвосте. Несомненно, что такой своеобразный шерстный покров явился приспособлением для защиты от кровососущих насекомых.

ТЕРЬЕРЫ. Эта группа близка к пинчерам. Но если пинчеров разводили в основном как домашних любимцев, чутких, но неопасных для человека сторожей и истребителей мелких грызунов, то англичане – создатели большей части пород терьеров – использовали своих питомцев в качестве бойцовых собак на охоте, для

модных в прошлые века собачьих боев, для стравливания на пари с другими животными. Соответственно такой направленности велась селекция терьеров, которые в отличие от пинчеров, как правило, имеют более мощный костяк, утолщенную, упругую кожу, могучие челюсти и крупные, не по росту, зубы.

Наряду с этими чертами строения в терьерах культивировался бойцовский нрав пылкий подвижный темперамент, бесстрашие, злоба к зверю, стойкость в бою.

Наименование «терьер» производное от латинского «терра» – земля. Так стали называть собак мелкого и среднего размеров, используемых для травли крыс, хорей, лисиц, барсуков и других зверей, укрывающихся в подземных убежищах – норах. Первые упоминания о норных (земляных) собаках – терьерах относятся к XI веку.

Большинство пород современных терьеров выведено в Англии, откуда они распространились по всем странам мира. Старинные, еще примитивные терьеры были дворовыми собаками мелких фермеров и ремесленников. Их держали для охраны амбаров и птичников от крыс и хищников. А в охотничьих хозяйствах, где разводили фазанов, куропаток и другую дичь, с терьерами уничтожали лисиц и барсуков.

Впоследствии утилитарное использование терьеров дополнило спортивное. Собачьи бои, бега, травля собаками крыс и даже быков были излюбленными зрелищами англичан XVI–XVII веков. Результаты подобных состязаний разыгрывали на пари. Победители состязаний становились своеобразными знаменитостями. Бойцовские качества лучших собак старались закрепить в потомстве.

Для различных спортивных и хозяйственных целей было выведено несколько десятков пород терьеров. Например, бультерьеров разводили, как бесстрашных бойцов для травли и для охоты на крупных животных. С эрдельтерьерами и ирландскими терьерами охотились за выдрой. Керри-блю-терьеров использовали как истребителей мелких зверьков вокруг усадьбы, а на охоте применяли, как спаниелей, для розыска и подачи пернатой дичи. Основной специальностью низкорослых фокстерьеров, скотч-терьеров, селихамтерьеров и ряда других пород стало преследование лисиц и барсуков в норах. Это было особенно необходимо близ птицеводческих ферм и питомников дичи. А владельцы парфорсных охот наряду с гончими непременно держали мелких терьеров, чтобы выгонять под стаю фоксгаундов понорившуюся «кумушку».

Впоследствии многих терьеров стали разводить как комнатно-декоративных собак. В результате некоторые породы утратили свои рабочие качества. Но большинство терьеров попрежнему сохраняют боевой дух, энергию и охотничью страсть.

В породах терьеров есть целая группа сравнительно высоконогих собак, формат которых приближается к квадратному, и обособленный тип приземистых

коротконогих собачек – производных мутантной формы, периодически возникающей среди самых различных пород домашних животных.

Из старинных пород терьеров наибольшей известностью пользуются староанглийский жесткошерстный терьер и гладкошерстный черноподпалый блек-энд-тан-терьер, кровь которых течет во многих современных породах терьеров. Среди терьеров имеется целый ряд пород с гладкой шерстью. Широко распространены жесткошерстные породы. Длинная шелковистая шерсть, прямая, волнистая или вьющаяся, присуща главным образом породам декоративного направления.

Самые крупные из терьеров – эрдельтерьеры используются как служебные собаки. Большинство же пород терьеров – собаки среднего роста и маленькие. Карликовые терьеры представлены породами той-терьеров и йоркширскими терьерами. Наиболее популярны и широко распространены во всех странах мира представители группы высоконогих терьеров, выведенных для охоты на норного зверя – лисицу и барсука, которые изначально считались основными объектами охоты с этими высокоспециализированными породами. Из этой группы в первую очередь нужно упомянуть вельштерьеров, фокстерьеров, единичных в нашей стране лейклэндтерьеров и выведенных сравнительно недавно ягдтерьеров.

ПУДЕЛИ. Пудели – облагороженные многовековой культурой потомки пастушьих собак. Длинная, густая вьющаяся шерсть создает впечатление массивного тяжеловатого сложения этих собак. Однако остриженный пудель оказывается сухой, весьма элегантной собакой, живого подвижного темперамента. Пастушьи собаки – прародители пуделей из поколения в поколение работали при стаде в постоянном контакте с человеком. Они должны были незамедлительно выполнять многие команды и приемы, необходимые при управлении стадом. Эта работа требовала подвижности и уравновешенности процессов возбуждения и торможения, например, при подгоне отбившейся от стада овцы. Собака-пастух должна была выполнять приемы незамедлительно и охотно. От нее требовалась большая физическая и психическая выносливость. Несомненно, что именно эти качества пуделеобразных пастушьих собак определили популярность их окультуренных потомков, взятых от стада для новой роли друзей и компаньонов человека.

В новом качестве природная смысленность этой ветви собачьего племени преобразовалась в предельно развитое стремление сопутствовать человеку, активно участвовать в его делах и развлечениях, угадывать его желания, предвосхищать команды и требования. Все это составило натуру пуделей, непревзойденных цирковых артистов, чья смысленность в средние века получала даже мистическое объяснение, привлекая недоброе «внимание» инквизиции. Не случайно Мефистофель является Фаусту в образе пуделя. А в студенческой среде понятливость пуделей была символом способности к наукам, и в каждой

корпорации западноевропейских студентов вплоть до XVII века непременно был свой любимец пудель.

Пуделей держали и высоко ценили и в аристократических домах, и в лачугах. Они были неизменными спутниками бродячих артистов. В дореволюционной России пудель, выпрошенный или украденный щенком у барыни, зачастую становился незаменимым помощником небогатого сельского охотника при поиске и стрельбе уток. Кстати, современный курчавый ретривер это – тот же пудель, только с плохой, неухоженной шерстью. Шутя осваивая самые сложные приемы дрессировки, пудель, как правило, оказывается непригодным для защитно-караульной службы. Для этих собак все люди – друзья, и агрессивность чужда натуре пуделя. Долгое время крупных пуделей регистрировали и разводили в системе клубов ДОСААФ, поэтому их, подобно другим, дрессировали не только по общему курсу дрессировки (ОКД), но и по защитно-караульной службе (ЗКС). Понимая, что от них требует дрессировщик, но не испытывая подлинной злобы, пудели весьма своеобразно имитировали ярость, облаивали и прихватывали «врага», но не всерьез, а лишь «обозначая» нападения и укусы.

Наиболее полно лучшие качества пуделей выражены в исходной, можно сказать классической, разновидности этой породы – в большом или королевском пуделе черной или белой масти, хотя современные стандарты включают также коричневый, серый (голубой) и абрикосовый окрасы. Рост большого пуделя колеблется в пределах 45–58 см. Однако в наше время наиболее многочисленны малые (35–45 см) и миниатюрные (карликовые) пудели (28–35 см). Подлинными карликами среди пуделей являются той-пудели, не достигающие нижнего ростового предела миниатюрных пуделей. Разведение и выращивание этих собак затруднено рядом физиологических потерь, сопутствующих карликовости.

По структуре шерсти принято различать шнуровых и курчавых пуделей. В соответствии со стандартом экспонируемые на выставках собаки должны быть подстрижены «под льва» или по схеме «модерн». Та и другая традиционные стрижки весьма непрактичны и чрезвычайно трудоемки. Поэтому многие пуделисты, которых не волнуют ринговые успехи их питомцев, предпочитают стричь их «под каракуль», что проще и гигиеничнее.

ЧЕТВЕРОНОГИЕ ОРХИДЕИ. Рождение карликовых особей на основе мутационных изменений генетических структур периодически отмечается у самых различных животных. В естественных условиях они обычно не выживают. А среди домашних животных человек нередко сохранял и закреплял карликовость как ценное свойство. Так были выведены породы карликовых кур, карликовые лошади и многие породы комнатно-декоративных собачек. Многие из этих пород-лилипутов имеют среди рослых сородичей своих прародителей. Таковы, например, цверг-шнауцеры, той-пудели, той-терьеры, карликовые пинчеры и ряд других. Зачастую карликовость сочетается с явлениями дегенерации, инфантилизмом, ослабленностью в физиологическом плане. Во многих породах карликовых

собачек это проявляется в строении головы с укороченной мордочкой, выпуклым щенячьим лобиком, большими выпуклыми глазами. Зачастую эти малышки излишне возбудимы, даже истеричны. Они больше других подвержены заболеваниям, обладают пониженной плодовитостью и трудно щенятся.

Однако, создатели некоторых карликовых пород сумели избежать явлений дегенерации у своих любимцев путем скрещивания исходной породы, от которой выводимая наследовала свой тип, с карликовой, для уменьшения роста. А последующая отбраковка особей с нежелательными признаками позволила постепенно получить собачек и маленьких и полноценных во всех отношениях.

Маленьких, необременительных комнатных собачек знали и ценили еще в древнем мире. Ведь несмотря на свои размеры, они сохраняют лучшие свойства собачьего рода: смышленность, стремление преданно служить человеку, общаться с ним, дарить ему свои любовь и ласку. Невзирая на свои физические возможности, комнатный страж чутко охраняет своих друзей и их имущество, отважно бросается на их защиту. Так что комнатные собачки заслуживают любви, заботы и уважения не меньше, чем их служебные и охотничьи сородичи. Эти собаки незаменимы в качестве необременительных, портативных компаньонов одиноких, пожилых людей и бездетных пар. Только не следует заводить этих мелких и очень хрупких собак в качестве товарищей или живых игрушек детей. Импульсивные, не всегда осторожные, а порой и грубоватые в своих играх, дети бывают опасны для этих животных.

БОРЗЫЕ. Борзые собаки известны еще с глубокой древности. Их изображения есть на барельефах египетских пирамид и развалинах древней Ассирии. Европейцы познакомились с борзыми в период крестовых походов. В нашей стране эти собаки были широко распространены уже во времена Киевской Руси, а жители Средней Азии охотились с ними задолго до появления там первых землепроходцев из Европы.

Длинномордые, стройные и поджарые борзые славятся несравненной быстротой бега. Из млекопитающих с ними может сравниться разве что гепард, который, как и они, может мчаться со скоростью до 90 километров в час.

С борзыми охотятся без ружья, в открытых местах, где собака развивает предельную скорость, не рискуя разбиться о дерево. В дореволюционной России борзых использовали преимущественно в комплектных охотах, в которых вместе с ними участвовали и гончие собаки. На такой охоте стая гончих выживала зверей из лесных отъемов в поле, а борзятники, затаившиеся вдоль опушек, выпускали своих быстроногих питомцев и травили зверя в поле.

Теперь этих громоздких и дорогостоящих охот не стало. С борзыми охотятся верховые или пешие спортсмены. Интереснее всего коллективные охоты, во время которых борзятники образуют так называемую ровняжку, то есть цепь участников, идущих или едущих на расстоянии тридцати и более шагов друг от друга.

Охотники движутся, настороженно вглядываясь вперед, стараясь не пропустить подъема зверя, который вскакивает, как развернувшаяся пружина, и птицей уносится вперед.

В этот момент некогда отстегивать поводок или снимать ошейник. Поэтому борзых водят не на поводках, а удерживают на специальной своре, которая позволяет мгновенно освободить собак. Тройку борзых, которая и составляет полный комплект собак на одного охотника, также называют сворой, так как их водят на одном ремне, пропущенном сквозь кольца ошейников. Характерное свойство русских псовых и хортых борзых – их поведение на своре. На протяжении длительного, порой многочасового поиска это обычно флегматичные собаки настороженно глядят вперед и по сторонам, чтобы мгновенно среагировать на подъем зверя.

Это качество, которое на испытаниях борзых оценивается по графе «зоркость», находится в противоречии со стремлением искать зверя с помощью чутья. Не зря старые борзятники считали пороком стремление своих питомцев к следовой работе – «смордничание». Ведь опустив голову к земле хотя бы ненадолго, собака рискует упустить драгоценные мгновения начала травли. По той же причине нежелательна излишняя муштра борзой по общему курсу дрессировки, в результате которой собака смотрит не столько в поле, сколько на хозяина.

Казалось бы, доли секунды нужны, чтобы заметить зверя и «сбросить собак со своры», освободив один из ее концов. Однако, за эти мгновенья заяц успевает отбежать метров на пятьдесят и больше. Молниеносный бросок – и одна из собак уже настигает зверя, заставляя его увертываться и резко менять направление. Это так называемая угонка, она замедляет стремительный бег зайца и позволяет другой собаке догнать его, пока первая, промчавшись по инерции мимо, вновь продолжит травлю. Если свора или пара борзых резва, то угонка следует за угонкой, и в конце концов зверек оказывается в зубах у собаки, которая с разгону не может удержаться на ногах и кубарем через голову катится по земле, не выпуская добычи. Волнующий поиск сменяется захватывающей скачкой собак и верховых охотников, которые не только следят за травлей, но активно помогают борзым, отжимая зверя от бурьянов, логов и кустарников, где собаки теряют свою добычу с глаз. Вот почему лошадь столь необходима на такой охоте, хотя при большой численности зверя на ровных полях с борзыми можно охотиться и пешему.

По иному работают азиатские борзые – тазы, тайганы и некоторые другие. Обычно на охоте они находятся в свободном поиске, стараясь, обнаружить зверя не только зрением, но и чутьем. Ведь на бедных растительностью азиатских просторах дичь концентрируется в куртинах кустарников и высокотравья. Выгнанное на открытое место животное, стремится вновь укрыться в ближайшей куртине, откуда собака вновь выживает его с помощью обоняния. Скачка за зверем, как говорится, «по зрячему» многократно сменяется работой с помощью чутья, что совершенно неуместно на просторах российских открытых пространств.

Созданные для охоты в «своих» угодьях азиатские борзые проигрывают в условиях российских просторов русским псовым и хортым собакам. Но на своей родине они наиболее добычливы благодаря уникальному сочетанию чуткости и резвости в сочетании с колоссальной выносливостью крепконогих собак – стайеров.

ЛАЙКИ. Это целая группа пород северных остроухих собак различной специализации. Наиболее распространены в наше время охотничьи лайки. Близки к ним также шпицеобразные оленегонные лайки, упомянутые в разделе о пастушьих собаках. Промысловое население тундровой зоны культивирует ездовых собак, несущих черты волкообразного типа.

ГОНЧИЕ. Современные гончие собаки – потомки старинных травильных псов, с которыми некогда охотились по крупному зверю – оленю, кабану, туру и зубру верховые охотники, вооруженные лишь холодным оружием. При этом выносливые и вязкие псы часами мчались по следу, загоня зверя до изнеможения, в то время как верховые охотники, ориентируясь по голосам гончих, скакали следом, чтобы ударом копья или кинжала завершить охоту. Примерно так проводятся парфорсные охоты с английскими гончими – фокс-гаундами и в наше время, только объектом преследования большей частью служит лисица, реже олень.

В России до середины прошлого столетия гончих использовали главным образом в комплектных псовых охотах для того, чтобы выжить зверя из лесу на опушку, где его поджидали борзятники со своими быстроногими питомцами. Здесь гончие работали тоже в стаях, по двадцать и более смычков, как принято называть двух разнополых гончих, приученных к совместной работе и вождению на соединенных между собой ошейниках (тоже – смычках).

Позднее, с отменой крепостного права, шире стала культивироваться ружейная охота с гончими, на которой собаки работают в одиночку, смычками либо небольшими стайками. В наше время это одна из самых распространенных охот, культивируемая в охотничьих хозяйствах обществ охотников и многочисленными любителями гончих собак. С гонцом-одиночкой и со смычками гончих собак охотятся на зайцев и лисиц, реже на кабанов, косуль и оленей. Стая гончих из 6–12 собак помогает успешнее провести облаву на волчий выводок, так как без собак уж очень трудно выставить на линию стрелков подросших к концу лета волчат. Хороший смычок, а то и одна собака порой выставляют под выстрел охотника даже рысь.

Очень своеобразны голоса гончих собак, в которых охотники издавна ценили не только доносчивость (звучность), но также своеобразный тембр, то низкий – басовитый (башур), то высокий, иногда с металлическим оттенком. А фигурные (меняющегося тембра) голоса лучших гонцов порой создают впечатление, что за зверем мчится не одна, а две-три собаки. Такими качествами отличаются выведенные в России русские и англо-русские гончие, а также западные породы: английские фоксгаунды, бигли, эстонские и литовские гончие собаки.

Преследуемое гончими животное спасается от них своими тропами, не выходя из обжитого района. Путь зверя, уходящего от собаки, имеет форму неправильных окружностей, пересекающихся недалеко от лежки или в центральной части индивидуального участка зверя. Зная его повадки и ориентируясь по голосу собаки (собак), охотник имеет возможность перехватить зверя на его пути и взять его удачным выстрелом. На протяжении многих поколений в породах русских, англо-русских гончих, фоксгаундов, биглей и некоторых других велась селекция на закрепление вязкости, тонкого чутья, культивировались своеобразные особо звучные голоса и другие качества, обеспечивающие успех охоты.

Эти вязкие и паратые (быстрые на гону) собаки неотступно преследуют зверя, куда бы он ни пошел, то уводя своих преследователей вдаль, так что гон «сходит со слуха», то вновь становится слышимым, приближается, так как зверь не мчит куда глаза глядят, а ходит в пределах своего обжитого района определенными тропами и переходами – лазами.

В странах Западной Европы и Балтии такой охоты уже не стало. Там практикуются в основном облавные охоты, на которых зверя выставляют на стрелковую линию загонщики, а собаки лишь помогают им выгнать дичь, а после выстрела используются для розыска подранков. На таких охотах оказались уже ненужными лучшие качества наших отечественных пород гончих – вязкость, нестомчивость и паратость. Наоборот, они здесь мешали. Для западноевропейских облавных охот потребовались собаки, работающие в загоне и по следу подранка, не теряя связи с ведущим ее охотником, и с очень тонким чутьем, позволяющим вытропить (проработать) уже остывший многочасовой след раненого зверя. Такими качествами обладали старинные кровяные гончие – блодгаунды, в той или иной мере использованные при выведении баварских, ганноверских и некоторых других пород гончих. К этой же группе гончих можно отнести молодую, недавно выведенную породу латвийских гончих собак.

Охота с гончими распространена в лесной и лесостепной зоне, в горах. Период охоты – осень и начало зимы, до выпадения глубокого снега, затрудняющего работу собак. Гончих держат преимущественно сельские жители, охотники из рабочих поселков и районных центров. Среди жителей больших городов этих собак имеют лишь самые заядлые любители. Ведь породы гончих созданы не для комнатного содержания. А охотиться с этими собаками в пригородах, изрезанных оживленными шоссе и железными дорогами, опасно. Здесь гончие слишком часто пропадают или гибнут под колесами транспорта. В охотничьих хозяйствах обществ охотников гончие содержатся чаще других собак. Ведь охота с гончими на зайца и лисицу очень популярна, а звери эти распространены повсеместно. Ведение гончей на охоте сравнительно просто, оно доступно даже малоквалифицированному егерю. Со смычком и даже с одиночным гонцом егеря может одновременно обслужить до пяти охотников.

ТАКСЫ. Это – старинная и очень своеобразная группа охотничьих собак, в которой удачно сочетались бойцовские качества, необходимые для добывания норного зверя, и склонность к следовой работе с непрерывной подачей голоса, характерной для гончих собак.

Поклонники такс в стремлении подчеркнуть исключительность своих любимцев возводят их происхождение к эпохе Древнего Египта, ссылаясь на изображение приземистых коротконогих собак, обнаруженных при археологических исследованиях. Но ведь породы характеризует не один признак, даже такой типичный, как таксоногость. Ведь укороченность конечностей, порой сочетающаяся с их искривлением, – широко распространенная мутация, на основе которой выведен целый ряд пород приземистых гончих, коротконогих терьеров, целый ряд комнатных собачек и др.

Формирование породы такс произошло примерно в XVI веке, что отнюдь не умаляет их достоинств и исключительности. Именно в XVI веке с изобретением и распространением стрельбы дробью охотникам Западной Европы понадобились собаки, способные выгнать из норы под выстрел или задавить в подземной схватке лисицу либо помочь добыть барсука. А заинтересованность в истреблении этих зверей определилась развитием фазановодства, стремлением сберечь от хищников куропаток и другую пернатую дичь. В Англии того времени для норной охоты были выведены различные породы терьеров. Немецкие охотники вывели свою национальную породу такс. Мы не знаем, каких коротконогих мутантов изначально использовали при выведении породы. Скорее всего это были мелкие приземистые гончие типа бассетов или словенских коповов, из числа которых отбирали для норной охоты самых мелких и коротконогих собак.

Отдельные упоминания о свирепых «мордастых и зубастых» норниках наводят на мысль, что в стремлении усилить боевитость в породе ее создатели прибегали к скрещиванию и с мелкими бульдогами. Но так как последние передавали еще и широкотелость, неприемлемую для работы в узких норах, то от свирепых «мордашей» пришлось отказаться.

Дальнейшие отбор и вся селекция породы были направлены на становление типа приземистой и крепкой, но узкотелой и длинномордой собаки. В результате уже к концу XVII века таксы приобрели свой классический облик, сохраняющийся вплоть до нашего времени. Первоначально такс держали преимущественно немецкие лесники, в обязанности которых входило уничтожение хищников и организация облавных охот. Массовый интерес к породе стимулировала организация первого клуба любителей такс в Германии в 1886 г., а вскоре эта замечательная порода распространилась во всех странах мира.

Первоначально стандарт рассматривал такс как одну породу с тремя разновидностями, отличающимися строением шерстного покрова. Исходная и наиболее распространенная разновидность – гладкошерстная такса, позднее были выведены жесткошерстная и длинношерстная породы. Внутри этих пород такс

делят на группы в соответствии с их размерами. В немецких стандартах установлены весовые показатели свыше 7 кг – тяжелый тип, от 4 до 7 кг – легкий тип /карлики/, менее 4 кг. – кроличьи таксы.

В нашей стране установлены не весовые, а ростовые категории; для стандартных такс 22–27 см в холке, для карликовых – 16–21 см, для кроличьих – 12–15 см.

При скрещивании гладкошерстных такс с длинношерстными или с жесткошерстными наследование структуры шерстного покрова идет по классической менделеевской схеме на основе доминирования исходного типа. До недавнего времени заводчики нередко прибегали к таким скрещиваниям при недостатке производителей малочисленных разновидностей, а также для освежения крови или в стремлении улучшить те или иные качества своих питомцев.

Выведенные для охоты таксы сохраняют неизбывное стремление выискивать, атаковать или гнать по следу с непрерывным лаем всевозможную дичь. Лисицу они успешно выгоняют из норы под выстрел. Барсука атакуют, теснят до тупикового отнорка и там удерживают его до тех пор, пока охотник не придет на помощь, прокопав для этого шурф. А сравнительно слабого бойца – енотовидную собаку – такса чаще всего вытаскивает из норы полузадушенным. Столь же успешно используют такс и для наземной охоты, как гончих. Обладая незаурядным чутьем и мощными не по росту голосами, таксы вязко преследуют по следу самых различных зверей от зайца и лисицы до косули, оленя и кабана. Характерно, что зайцы и косули не очень-то боятся своего медлительного гонителя, ходят под гоном таксы на малых кругах и попадают под выстрел охотника не реже, чем на охоте с рослыми гончими. На коллективной облаве таксы выполняют роль загонщиков. Они любят воду и охотно подают с воды сбитых уток, если этому не мешают заросли камыша, недоступные для такой маленькой собачки.

В бою с норными зверями таксы не отличаются беззаветной отвагой, свойственной терьерам. Атакуя противника, такса ни на мгновение не забывает о собственной безопасности и добивается победы не столько хватками, сколь настойчивой, порой многочасовой работой.

Разумеется, использование такс для наземной охоты возможно лишь по чернотропу или в малоснежный период. А при глубоком снеге ее приходится носить в рюкзаке при переходах от норы до норы...

Помимо охотников такс держат в качестве домашних питомцев многие собаководы-любители. Смышленные и уживчивые, эти собаки не сатанеют без охоты, как это бывает с темпераментными терьерами. А если собаковод-неохотник притравливает свою питомицу на искусственной норе и доведет ее до диплома на испытаниях, то его собака на равных с собаками-добытчиками участвует в племенной работе с породой.

ЛЕГАВЫЕ СОБАКИ. Основное назначение легавых собак – охота на пернатую дичь, таящуюся в траве, кустарниках, зарослях болотной растительности и по берегам водоемов. При этом собака указывает местонахождение найденной птицы стойкой, то есть характерной приостановкой в напряженной позе.

Безграничны просторы наших охотничьих угодий, и нет в них двух совершенно одинаковых уголков. Разные виды болотной, боровой и водоплавающей дичи входят в перечень добываемых с легавыми собаками. Так же разнообразны работы вашего питомца не только по разным видам дичи, но и по каждой птице. Охотник все время охвачен азартом волнующего поиска, стремлением найти дичь, полюбоваться новой неповторимой стойкой, услышать трепетный шорох крыльев вылетающей птицы.

И, что греха таить, хочется исправить не один промах, которых немало случается на этой волнующей охоте. Охота с легавой – одна из самых подвижных охот в арсенале нашего спорта. Здесь много увлекательной стрельбы, красивейших эстетических моментов. А трофеи этой охоты, хотя очень ценны с гастрономической точки зрения, но отнюдь не обременительны для охотника. Они всегда могут быть использованы как желанное и деликатесное дополнение стола.

Наибольшим распространением в нашей стране издавна пользуются легавые собаки, выведенные в Англии: пойнтер, английский, ирландский и шотландский сеттеры. В последние десятилетия среди многих наших охотников стали популярны также немецкие легавые – короткошерстные и жесткошерстные. Кроме этих, наиболее массовых пород встречаются также единичные экземпляры немецких длинношерстных легавых, малых мюнстерлендов и венгерских легавых, которые не получили широкого распространения.

Сеттеров и пойнтеров, выведенных англичанами, нередко называют островными легавыми собаками, в отличие от континентальных пород, созданных немецкими, французскими и другими собаководами Европейского континента.

СПАНИЕЛИ. Группу спаниелей составляют более десяти пород, сходных по облику и назначению. Все они малорослые сеттерообразные собаки с длинными ушами и искусственно укороченными хвостами.

Основное назначение спаниелей – розыск пернатой дичи, таящейся в траве, кустарниках и в прибрежных зарослях водной растительности. Спаниели не делают стойки. Почуввав дичь, спаниель бросками, иногда с лаем преследует ее, вынуждает подняться на крыло, а после удачного выстрела находит и подает в руки охотнику.

Отсутствие стойки и малые размеры спаниеля заставляют ограничивать его поиск всего тридцатью – сорока шагами по обе стороны от охотника. Если поиск спаниеля будет шире, что порой случается при неправильной натаске, то собака постоянно скрывается в траве, а выстрелы не достигают цели, так как птицы

вылетают слишком далеко. Но маленького и от природы очень послушного спаниеля легко удержать в нужных пределах, а натаска его значительно проще, чем подготовка высокоспециализированной легавой собаки.

Все или почти все спаниели очень любят воду, охотно плавают, некоторые даже ныряют. Среди городских любителей существует мнение, что спаниель – универсальная собака, особенно подходящая для охоты на уток. Однако это не совсем так. Сравнительно узкий поиск и малый рост спаниелей невыгодны там, где дичь встречается редко, и для ее отыскания нужно прочесать с собакой обширные пространства. Этим собакам трудно приходится в высоком кустарнике, на моховых болотах, в полузатопленных густых зарослях прибрежной растительности, словом, в тяжелых и крепких, как говорят охотники, угодьях. Там, где охотник вынужден часами бродить по колено в воде, спаниелю приходится плавать, порой продираясь сквозь заросли. В таких условиях маленькая азартная собачка полностью выматывается за какой-нибудь час охоты. Поэтому применение спаниеля наиболее успешно в легкодоступных, богатых дичью угодьях, на открытых травянистых вырубках, на «чистых», малозаросших водоемах да, пожалуй, на карьерных торфоразработках, где не нужен широкий поиск.

В Англии, на родине спаниелей, их используют преимущественно для парковой охоты на фазанов и куропаток. А для розыска птиц в крепких «утиных» местах там пользуются ретриверами или крупными, с немецкого легаша, водяными спаниелями. Тем не менее за последние годы спаниели получили чрезвычайно широкое распространение, особенно у городских охотников. Портативность, подкупающий облик и милый нрав, а также легкость обучения сыграли здесь немалую роль. К тому же современные сроки и правила сильно ограничили возможности охоты с высокоспециализированными легавыми и гончими собаками, а в доме спаниель хорош, как воплощение мечты об охоте, как спутник природолюбца на выезде, который и не сулит особых трофеев, но принесет больше удовольствия в сопровождении четвероногого друга. Спаниелей стали с успехом использовать на облавных охотах и при стрельбе копытных с вышек. Они хорошо показали себя и как помощники загонщиков, и в работе по кровавому следу подранка.

Все это привело к тому, что с каждым годом все большее число любителей, особенно начинающих, заводит спаниелей, а на выставках ринги этих собак становятся чрезвычайно многочисленными.

РЕТРИВЕРЫ. Представители этой группы пород – лабрадорский, золотистый и курчавый ретриверы до последних лет были известны у нас лишь по литературным данным. В последние годы россияне завезли и успели развести некоторое количество наиболее распространенных лабрадорских и золотистых ретриверов.

Основное назначение всех ретриверов работа по утке, поиск птиц, таящихся в зарослях, и подача сбитых с воды. Наряду с этим собаки успешно используются на охоте по копытным зверям в качестве загонщиков. Находя таящихся в зарослях

зверей и облаивая их, собаки позволяют егерям своевременно перестроить загон и успешнее выставить зверя на линию стрелков, что особенно важно на охоте за кабанями. Помимо этого чутыстые, вязкие и уравновешенные ретриверы отлично работают по кровавому следу подранков. Помимо охоты ретриверов с успехом применяют на таможенной службе для обнаружения наркотиков и в качестве проводников слепых.

ВЫСТАВКИ СОБАК

Выставки собак, птиц и других животных проводятся в странах Европы с середины прошлого столетия. Постепенно они стали мощным стимулом в разведении, совершенствовании и пропаганде пород.

Первая выставка собак в Англии состоялась в 1859г. В России выставка собак и мелких животных была впервые организована Обществом покровительства животных в 1869г. Правила проведения этой выставки были опубликованы в Журнале охоты и коннозаводства за тот же год на стр. 570–571 и 628–631. А с 1874 г. специальные выставки собак всех пород стало систематически проводить Императорское общество правильной охоты, а затем и другие охотничьи организации России. На современных выставках районного и городского масштабов проводится смотр и описание основного поголовья имеющихся породных собак. На выставках областного, республиканского, всероссийского и международного масштабов экспонируют, как правило, лучших собак, представляющих особый интерес для племенной работы. Экспертиза на выставках с описанием достоинств и недостатков каждого экземпляра дает селекционерам неоценимый материал для отбора и подбора производителей.

Кроме того выставки служат делу пропаганды разведения породистых животных, вносят в собаководство элементы состязательности.

Для заядлых собаководов выставки становятся своеобразными праздниками встречи друзей и единомышленников, местом, где подводятся итоги селекционной работы, итоги порой многолетних поисков успешных производителей, их удачных сочетаний и лучших методов ведения любимых пород. А начинающие собаководы на выставках знакомятся с экстерьером пород, наглядно убеждаются в преимуществах культурного (заводского) разведения и правильного выращивания своих питомцев. Рекомендации по подбору и отбору производителей становятся здесь более доходчивыми, убедительными.

О ПРАВИЛАХ ПРОВЕДЕНИЯ ВЫСТАВОК

Правила проведения выставок в нашей стране до недавних пор были жестко регламентированы Всесоюзным кинологическим советом при упраздненном ныне Министерстве Сельского хозяйства СССР. Эти правила подвергались вполне заслуженной критике и, теперь модифицируются. Вносимые устроителями,

изменения определяют участие на выставках групп пород той или иной специализации – служебных, охотничьих или любительских. Регламент выставок определяет экспертизу собак с разделением на половые и возрастные группы, а также на специальные ринги: рабочих собак, производителей, чемпионов, ветеранов, стай, смычков, свор, комплексной оценки (бонитировки) и других. Выставки международного уровня проводятся по правилам FCI. Республиканские, межобластные (краевые), областные и районные выставки проводятся по правилам, принятым центральными органами федераций служебного, охотничьего и любительского собаководства с учетом специфики каждого из этих направлений. Наряду с этим клубы любителей отдельных пород и групп пород, например – борзых, терьеров, проводят специальные выставки только этих групп. Положения о них разрабатывают организаторы на основе общепринятых правил с учетом специфики состояния каждой породы и задач селекционной работы с нею.

Уточнённая информация о правилах содержится в каталогах выставок. Экспертизу собак каждой породы производят с разделением на группы по полу и возрасту с тем, чтобы внутри каждой группы дать оценку каждому экземпляру и определить занятое им место в соответствии с его достоинствами и недостатками.

Группу младшего возраста, или 1-ю возрастную, представляют собаки от 9 до 18 месяцев. Вторая группа, или – среднего возраста, – собаки от полутора до 3-х лет. Старшая группа, или 3-я, – собаки от 3-х до 10 лет. Такое деление предусмотрено традиционными правилами проведения выставок в нашей стране.

Если же выставка проводится по правилам FCI, то собак распределяют на две возрастные категории: младший возраст – с 9 до 18 месяцев, и взрослые собаки – с 15 месяцев. Взрослых оценивают в четырёх классах: открытом, рабочих собак, чемпионов и ветеранов. В класс рабочих собак записывают только дипломированных на испытаниях. «Открытый класс» – открыт для всех собак старше 15-ти месяцев, независимо от наличия или отсутствия полевых дипломов, от полученных ранее званий. Класс ветеранов – для собак старше 8-ми лет. Владельцы решают вопрос о записи своей собаки в тот или иной класс, исходя из стремления завоевать в ринге первое место с учётом возможной конкуренции. Как правило, конкуренция в открытом классе жестче, чем в классе дипломированных собак.

Если же один владелец выставляет двух однополых собак, претендующих на лидерство в ринге, то он, естественно, постарается записать их в разные классы с тем, чтобы первенствовать в обоих классах.

Помимо групп, выделяемых по полу и возрасту, положениями о проведении каждой конкретной выставки может предусматриваться экспертиза в дополнительных рингах, группах или конкурсах, например, рингах комплексной оценки (бонитировки), в группах собак-производителей, заводских группах, в конкурсах пар.

Выставки международного уровня (сертификатные в системе РКФ и САСІВ-овские) проводят по правилам FCI. А экспертизу производят на основе стандартов, принятых этой международной организацией. Последнее диктуется тем, что экспоненты и эксперты, приглашаемые на такие выставки из других стран, не могут ориентироваться на национальные правила и стандарты.

Международными правилами бонитировка собак на выставке не предусмотрена, так как не соответствует (и даже противоречит) основной цели выставок – наглядной оценке и пропаганде эталонных экстерьерных форм и пропорций в породах.

Большая полнота и наглядность в выполнении этой задачи достигается при последующем сравнении собак, занявших первые места в своих классах с оценками «отлично», для определения лучшей суки и лучшего кобеля в породе. А затем их сравнивают уже между собой, определяя лучшую собаку в породе.

По завершении экспертизы по породам лучших представителей сравнивают между собой. Малоопытными зрителями сравнение разнопородных псов для определения лучшей собаки выставки воспринимается как парадное шоу. Но это вовсе не так: Эту часть экспертизы поручают лишь наиболее квалифицированным экспертам, которые, при сравнении лучших из лучших представителей пород, определяют победителя, наиболее приближающегося к идеалу породы, свободного от недостатков как частного, так и общего экстерьера, выведенного в наилучшей форме и умело показанного на ринге. Чтобы не допустить ошибок в ринге сравнения, эксперт должен прекрасно знать все экспонируемые породы, быть достаточно объективным, чтобы отрешиться от личных пристрастий и уметь убедительно обосновать свое решение, отмечая достоинства и малейшие недостатки экспонируемых собак.

Экспертиза собак-ветеранов (от 8 лет и старше) проводится не на всех выставках и не всегда рационально. За рубежом собак, перешедших возрастной рубеж производителя, записывают на выставку и оценивают в ринге ветеранов породы для того, чтобы показать любителям каждой породы родоначальников выдающихся линий собак, продемонстрировать блестящие для данного возраста формы, популяризовать опыт рационального содержания наших питомцев. Для любителей каждой породы смотры таких ветеранов представляют большой интерес. К сожалению, на ряде выставок любительского собаководства в нашей стране ветеранов всех пород демонстрируют в общем ринге. При этом экспоненты, влюбленные в своих престарелых питомцев, записывают их на выставку невзирая на их старческие недуги, и ринги ветеранов превращаются в печальное шествие разнопородных инвалидов, лишь омрачающее праздник собаководов.

Красивы и интересны бывают ринги «Ребёнок и собака», «Юный хэндлер», проводимые издавна на зарубежных выставках, а с недавнего времени – и у нас. При правильной организации ринг «Ребёнок и собака» превращается в красочный и очень милый парад хорошо воспитанных собак, ведомых юными, от 5 до 10 лет,

собаководами, нарядными и преисполненными ответственности за своих питомцев. Вот тоненькая девочка торжественно дефилирует с английской борзой, такого же роста как она. Левая рука – на карабине возле ошейника, правой она подправляет снизу морду собаки, придавая ей особо горделивую осанку, всё внимание – на собаку и оба так хороши, что запоминаются на многие годы. А следом пятилетний карапуз в ковбойском костюмчике не щадя сил «руководит» могучим догом, который, в свою очередь, бережно ведет своего суетливого жолатого. В конкурентной «борьбе» с ними успешно соперничает крошка в розовой кисее с роскошной мальтийской болонкой и множество других юных экспонентов. Каждый участник этого парада юности получает приз – мягкую игрушку, книжку с картинками или иной подарок. Зрители получают заряд тепла и доброты. Семья экспонентов становится дружнее и заботливее как друг к другу, так и к питомцу. «Юный хэндлер» – конкурс, где умение выставить собаку демонстрируют начинающие собаководы. Обычно они предварительно проходят специальный курс обучения. На крупных выставках этот конкурс проводят в два этапа: первый – показ своей собаки, второй – демонстрация экспертам на ринге чужой собаки, определённой жребием. В нашем «полку» собаководов растёт смена...

Деятельность заводчиков-селекционеров на выставках в России издавна демонстрировалась на рингах производителей с одновременным показом их потомства. У гончатников проводились ринги смычков (разнополых пар), стаяк и стай; борзятники выводили своры борзых. Эти конкурсы нашли себе место и на зарубежных выставках (организуемых по правилам FCI), а в последние годы они возрождаются и на российских выставках. В рингах заводских групп (питомников) оценивают общий качественный уровень, выравненность и однотипность группы, составленной из нескольких собак, рождённых у одного заводчика, независимо от принадлежности экспонируемого потомства. На ринги производителей выводят суку или кобеля и их прямых потомков. Экспертиза на этих рингах столь же непростая и ответственная, как и на ринге лучших собак выставки.

БОНИТИРОВКА (КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА) СОБАК

Бонитировка или комплексная оценка собак практикуется на выставках охотничьего собаководства с 1951 г. Система бонитировки была навязана отечественному собаководству в период разгула лысенковщины, когда научный генетический подход в племенной работе с породами пресекали репрессивными методами. Введение бонитировки осуществлялось сверху – по линии тогдашней «Главохоты».

Изначально эта система основывалась на противопоставлении экстерьера полевым качествам собак. Но это противопоставление надуманное. Ведь хороший экстерьер прежде всего функционален, так как обеспечивает здоровье, выносливость, правильные свободные движения и свойственный породе стиль работы. Кроме того, экстерьер – это вторая родословная, ибо характеризует не только

принадлежность к породе, но и уровень породности и принадлежности к той или иной линии, а следовательно – и внутренние, в том числе и рабочие, качества.

В селекционной работе со всеми животными в первую очередь учитывается происхождение производителей, закреплённость ценнейших качеств породы на протяжении целого ряда поколений. Любой грамотный селекционер понимает ценность стабильности передачи лучших качеств породы, закреплённых в ведущих линиях и семьях животных. Наоборот, Лысенко и его «свора» начисто отрицали роль генофонда в ряду поколений. В бонитировке собак это нашло свое отражение в том, что оценка их происхождения стоит на последнем месте в таблице, определяется усредненными данными в пределах «хорошо» и наличия диплома 3 степени у первого (родительского) поколения предков. За этот (родительский) ряд предков начисляется 10 баллов из 20, а качества предыдущих поколений никак не учитываются – лишь бы клички стояли в родословной!

Таким образом, была полностью извращена система оценки происхождения по качеству всех рядов предков, закреплённости тех или иных признаков в семье, в линии животных. Словом, проигнорированы научные основы селекционной работы с животными. И такая система оценки происхождения может только дезориентировать собаководов – неспециалистов (которых большинство среди наших любителей)...

Столь же нелепа и действующая бонитировка собак по качеству потомства. Во всех отраслях животноводства элитный производитель – это улучшатель. Но в собаководстве класс «элита» присваивается на основе механического подсчета баллов с минимальным разрывом в их начислении за высочайшие и только средние показатели по качеству потомства. В итоге, в собаководстве в класс «элита» попадают кобели с четырьмя, а суки – с двумя потомками, оцененными на «хорошо» и с дипломом 3 степени. Так какие же это улучшатели, если дают потомство хуже себя?!

Прогресс в разведении любых животных обеспечивает возможно ранняя оценка племматериала для его рационального использования. Во всех видах животноводства существует понятие «элитный молодняк», а в области растениеводства – даже «элитные семена»; классификация эта основывается на оценке происхождения, а в животноводстве – и экстерьера.